National Library 5b 253
National Library
Acquisitions Section
Bibliothèque Nationale
OTTAWA, Ont. K1A 0N4
JUIN JUNE 30 1983
NEWSPAPER DIVISION
DIVISION DES JOURNAUX

13103/c/4/5

VABA EESTLANE

Second class mail
registration number — 1089.

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

ILMUB IGAL TEISIPÄEVAL
JA NELJAPÄEVAL

Nr. 43 (2964) XXXII aastakäik

Neljapäeval, 9. juunil 1983 — Thursday, June 9, 1983

Üksiknumbri hind 60 centi

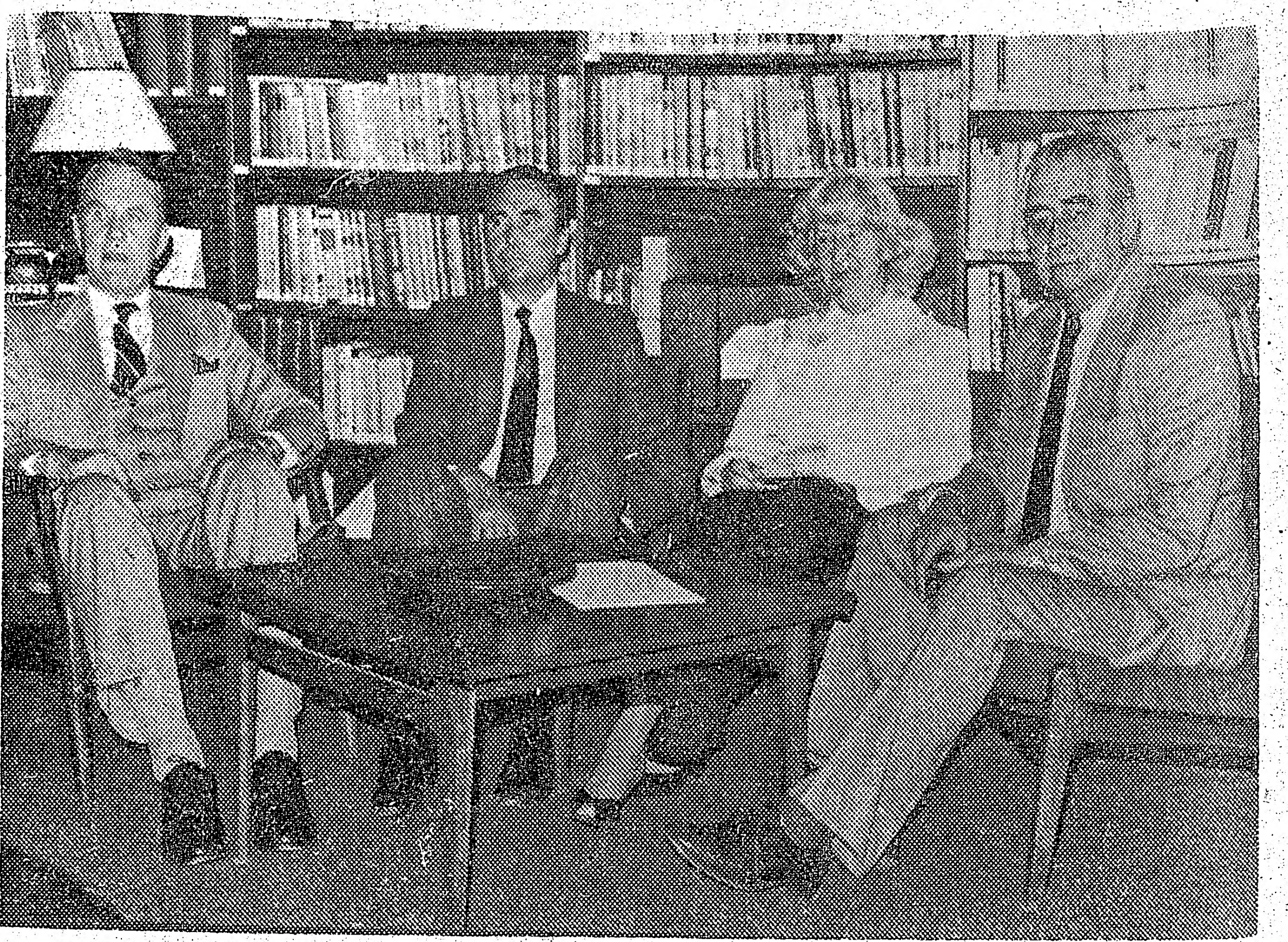

Esto Valley maa-ala ostutoimkond koos E.V. aupeakonsul Ilmar Heinsooga T.E. Ühispanga ruumides antud pressikonverentsil. Pildil vasakult I. Heinsoo, M. Pihl, Eesti Kunstide Keskuse president Stella Kerson ja A. Truuvert.

Foto: Vaba Eestlane

OSTETI ESTO VALLEY

Eestlaste kunstide ja spordikeskus Toronto lähedale — Uus maa-ala eesti rahvuskultuuri säilitamiseks

Eesti Kunstide Keskuse president Stella Kerson tõstab oma silmad kaugusse, tulevikku ja ütleb: „Ma olen nüüd jõudnud eesmärgile, kuhu mu visioon on juba aastaid püüdnud, kõikidele eestlastele kasutamiseks ostetud uue maa-ala Esto Valley ostuni . . .“

Edasi selgub EKK usalduskogu esimehe Märt Pihla, EKK presidendi Stella Kersoni ja EKK laekuri Antoni Truuverti poolt antud jutuajamisel, et EKK usalduskogu otsustas 17. mail erikoosolekul omandada 96,5-aakrilise maa-ala, mis asub Torontost loodesuunas, peaaegu nähtavas kauguses ilusa Hocley oru põhjakaldal. Maatükk on ostetud arendamaks seal „kunstide ja sportide viljelemist meie rahvuskultuuri otstarvetel.“

Ostutehinguks vajalik esimene mahamaksusumma $30.000 oli juba korjatud,

ülejäänud $105.000 kavatsetakse koguda eesti rahva poole pöördudes tulumaksust mahaarvestatavate annetustega ning valitsuste toetustega.

Maa-ala majandamiseks on asukoht ja maastik eriti soodsad mitmesuguste õppelaagrite, kursuste, seminaride ja treening-gruppide kokkutulekute korraldamiseks; juba olevatki teada kanadalaste huvi sellise võimaluse vastu. Sellega oleks ettevõte mitte-tulutaotlev ja lahti valitsuste kultuuritoetustele, majandatud kanadalaste vajadusi arvesse võttes eestlaste kasuks.

Sellelaadilise ettevõtte kavandamine sai alguse juba 1982. a. sügisel, kui müügile tuli Montclair suusakuurort. Arvestades, et sõiduks Toronto südalinnast kulub ainult tund aega,

leidis EKK juhatus, et sellega avaneks võimalus leida „oma maa“ nendele nimetatud eesti eluavaldustele, millel veel ei ole alalist kodu.

EKK president ütleb, et kuigi väga noorte ja keskmiste noorte eest on hästi hoolitsetud lastekodudega ja skaudi-gaidi laagrialadega kus on ka staadion kergejõustiklastele, olevat teised grupid, nagu noored täiskasvanud, kes harrastavad mitmesuguseid kunstialasid, maastikuporti, suusatamist, tennist, rahvatantsu, pallimängu ja naisvõimlemist, jäänud ilma permanentse treeningu-alata. Neil on tulnud juba aastaid kasutada ajutisi võimalusi linnast liiga kaugel või mitte alati saadaval olevais kohtades. Kõigi nende vajaduste asendamiseks olevat mõeldud Esto Valley.

Seal olevat vaatamiseks, jalutamiseks, suusatamiseks, suvitamiseks, gruppidega või perekonnaga väljasõiduks suuri võimalusi,

et näha seal eesti rahvuskultuuri, nagu see oli ja nagu see on selleks kavandatud vabaõhumuuseumis.

Hockley on piirkond Caledoni küngasmaastikul, millest voolavad läbi allikalised jõekesed. Praegu asub maa-alal segamets, mõnel pool täisikka jõudnud männid. Ligi 100-aakrilise ostetud maa-ala kõrval on Niagara Escarpment Commission ja Ministry of Natural Resources looduskaitsepiirkond, mis võivat permanentselt jääda pargina rahvale kasutamiseks, hästi sobiv aga orienteerumisvõistluste pidamiseks.

Kirjeldades maa-alal olevaid looduslikke omadusi, öeldi et peaväravast sisse sõites nähtavat lamedat mäeharja. Siis langeb pikk tee sügavasse orgu, kus asub juba telliskivist suusahoone, mis vajab korda seadmist.

Esimene töö on siiski sissesõidutee korda seadmine, et vähendada praegu esinevat ärauhtumistendentsi, mis võivat vajada kuni paarkümmend tuhat dollarit.

Maastikus olevat mõned looduslikud amfiteatrid, mis sobivad väiksemaiks harjutusesinemisteks, samuti harjutusvõimaluste pakkumiseks noortele ja vanadele, kes tahavad loomingut luua ja harjutada.

Suurte tulevikuvõimaluste kõrval olevat siiski ka probleeme. Esiteks tuleb korjata maa-ala kinnimaksusumma ning veenda kaasmaalasi,

et tegemist ei ole mitte uue, võistleva ettevõttega meie praegusele kolmele hästituntud maa-alale, vaid esineb hoopis lünga täitmine, mida senini ei ole veel kusagil tehtud.

Sportlased, kunstirahvas ja meie ühiskond vanusele vaatamata, vajavat neid kultuuriprogramme, mida seal maa-alal on võimalik esmakordselt teostada.

Üheks puuduseks maa-alal on veekogu puudumine. Kohalik jõeke ei ole siiski maa-ala külje all. Lahendus olevat tiikide rajamine ja ujumisbasseini ehitamine, kuna treeninglaagritele on see vajalik.

Vee saamine olevat siiski lahendatav praeguse suusakuurordi maa-aluste reservuaaride ja edaspidise puurimise abil.

Muidugi ei saa ka suuremaid ja kulukamaid treeninglaagreid enne alustada, kui on küllaldaselt majutamisvõimalusi. Esialgsed visandid on asutava komitee poolt juba tehtud ja esinevad broshüüris, mis lähemal ajal trükist ilmub. Veel oodatakse täpsemalt kirjeldatud juhiste väljaarendamiseks teadmisi kunstnikelt, muusikuilt ning etnograafiliste teadmistega isikuilt. Spordikavad, suusarajad, võimlejate, tennise ja võrkpallimängijate vajadused on juba pisiasjadeni paberile pandud. Ette on planeeritud, et maa-ala hakkaksid kasutama eesti naisvõimlejad, võrkpallurid, murdmaasuusatajad ja orienteerijad, etnograafid ning eesti muinasarhitektuuri viljelejad, kujutavkunstnikud, foto- ja filmimehed, muusikud ja teatrid. Neile kõigile on vaja majutamist, harjutusalasid, seminariruume, mõõduka suurusega esinemisalasid, stuudioruume, töökodasid, kohapealset meelelahutuse võimalust, lähedast sisseostude tegemise võimalust.

(Järg lk. 5)

VANCOUVERI EESTI SELTS kutsub
läbisõitjaid Lääneranniku Eesti Päevadele

18. juunil JAANIPÄEVA PIDUSTUSTELE

Mäeotsal, Mission'is

Väravad avatud kell 1 päeval.

Kavas: laulukooride esinemised, rahvatantsud, mitmed mängud lastele ja JAANITULI

Tulge laulma koos kooridega, tantsima rahvatantsijatega!

Andropov pakub:

Läänemerele tuumarelvade vaba tsooni

Tingimuseks kogu Skandinaavia tuumarelvadest vabaks jätmine

MOSKVA — N. Liit on valmis diskuteerima Läänemere piirkonna tuumarelvade vabaks tsooniks kujundamisest, kui Skandinaavia maad hoiaksid ära aatomrelvad nende territooriumeilt, ütles möödunud esmaspäeval N. Liidu juht Juri Andropov.

See pakkumine tehti Soome presidendi Mauno Koivisto külaskäigu puhul peetud kõnes, mis tähendab uut sammu Moskva katsetes toetada Soome kauaaegset ettepanekut tuumarelvadest vaba Skandinaavia piirkonna moodustamiseks.

Norra ja Taani, kes kuuluvad mõlemad NATO liitu, on varem olnud vastu selle ettepaneku aktsepteerimisele põhjusega, et N. Liit on keeldunud selle piirkonna hulka arvestamast ka N. Liidu oma põhjapoolsed Norra ja Soome piiri vastu puutuvad territooriumid. Nüüdne Andropovi pakkumise võivat näidata,

et Moskva võiks olla valmis läbirääkimisteks ja kontsessioonideks, mille hulka kuuluks lubadus hoida oma tuumarelvadega varustatud allveelaevad sellest piirkonnast väljas.

Andropov ütles, et N. Liit võiks mitte üksnes hinnata sellist tuumarelvade vaba tsooni loomist, vaid võiks olla valmis mõnesugusteks sammudeks, mis puudutavad nende oma territooriumile lähedast tsooni ja mis võiks tugevdada tuumarelvade vaba staatust.

Lääneriikide diplomaadid ütlesid seda väljendust kommenteerides, et see pakkumine vaevalt põhjustaks entusiasmi NATO riikides,

kuna on olemas tõsiseid kahtlusi, kuidas venelased võiksid oma tuumarelvade arvu kindlaks teha.

Andropovi pakkumine tehti koos tugevate USA-vastaste väljendustega ja ähvardustega, et N. Liit maksab kätte USA-le keskkauguseга rakettide paigutamise puhul Lääne-Euroopasse uute relvadega, mis suunatud nii Lääne-Euroopa kui ka otse USA vastu.

Kuid see pakkumine tehti ka ajal, mil USA Senati välissuhete komisjoni esimees Charles Percy soovitas

president Ronald Reaganil kohata võimalikult peatselt Andropovi lõdvendamaks pinget suurriikide vahel ja andmaks teatud tõsiselt arvestatavat mõtet ning kaalu relvastuse vähendamise läbirääkimistele.

Percy ütles, et sellise konverentsiga ei tohiks viivitada, kuid seal peab olema ette kokkulepitud päevakord, mis võiks garanteerida tulemusi kõne all olevais küsimusis nii Valges Majas kui ka Kremlis.

Andropovi pakkumine äratas vähe vastukaja Skandinaavia riikides, kes on jahedad sellise tuumarelvadevaba tsooni ideele.

Nad ei usalda N. Liitu ega tema lubadusi, eriti pärast 1981. a. oktoobrit, kui rootsi eksperdid avastasid tuumarelvi N. Liidu allveelaeval,

mis Rootsi mereväebaasi ees karile jooksis.

Soome presidendi vastuvõtul oli Andropov väga haiglane, kaks abilist toetasid mõlemalt poolt kui ta jalutas Kremlis peetud banketile ja oma kõne Soome presidendile pidas istudes. Kuuldused räägivad kolmest võimalikust haigusest, üks neist on neeruhaigus, mis nõuab et ta igal nädalal käib kaks korda verd puhastamas. Arstid on soovitanud neerude asendamise operatsiooni. Ta olevat palju oma kehakaalust ametis oleku ajal kaotanud ja ta käed olid värisenud nii, et raske oli paberilt kõnet lugeda. Ühed kuuldused räägivad, et tal on parkinson-haigus, mis põhjustab käte värisemise ja raskused käimisel, kuid ei kahjustavat vaimset olukorda.

Liibüal aatomipomm

READING, PA. — Viimased teated Kesk-Idast näitavad, et Liibüa juhil Muammer Gadaffil on viis toor-aatomipommi, aga tal puuduvat süsteem nende täpseks kasutamiseks, kirjutas „Reading Eagle“. Ajaleht ütles, et nad on sellist informatsiooni saanud usaldatavaist USA salaluure allikaist. Liibüa olevat esimene araabia riikidest, kes on saanud omale aatomirelvad. Iisraelil usutakse need juba varem olevat, ehkki Iisrael on ise seda eitanud.

Sõja esimesel aastapäeval

TEL AVIV — Esimesel Iisraeli Liibanoni sõjakäigu aastapäeval, 6. juunil ütles kindral-major Amir Drori, et see veel lõpetamata sõda oli viletsasti plaanitsetud ja sooritatud. Kui sõja lõplik eesmärk olnuks algusest peale selge, siis oleks ka teisiti sõditud. Sõda oleks peetud kiiremini ja vähemate kaotustega.

Iisraeli mõjukam ingliskeelne ajaleht „The Jerusalem Post“ ja opositsioonipartei nõudsid ametliku uurimise korraldamist sõjakäigu pidamise üle. Ühe aasta jooksul kaotas Iisrael 490 sõdurit surnuna, 2700 haavatuina ja 30.000 sõdurit on veel okupatsioonivägedena Liibanonis.

Sõja tulemusena sunniti Beirutist ja Lõuna-Liibanonist 11.000 PLO sõdurit lahkuma,

kuid tuhanded on jäänud Liibanoni põhja- ja ida-piirkondadesse, koos kuni 40.000 süüria sõduriga.

Esimesel sõja-aastapäeval kartsid Iisraeli üksused võimalikke rahutusi ja sõjaväed asetati häireolukorda, kuna Iisraeli sõjalennukid lendasid Liibanoni lõunaosa üle. Liibanonis olid koolid ja ärid protestiks suletud, mustad lipud lehvisid mosheede tippudes, kuid mingit meeleavaldust ei toimunud.

Kui Iisraeli opositsioon nõudis sõjapidamise üle uurimise teostamist, vastas sellele kohtuminister Moshe Nissim, et sõda peeti demokraatlikel alustel, millega kõik valitsuse liikmed olid nõustunud.

Sõja esimesel aastapäeval vaatlesid Iisraeli riigimehed oma vahekordi teiste läänemaailma riikidega, leides et suhted USA-ga on praegu paremad kui on olnud kauemat aega, mistõttu ka sõjalennukeid on jälle Iisraelile antud. Teatud paranemisi on olnud ka suhetes Lääne-Euroopaga.

Pritsimislennukiga Riiast Gotlandile

27. mail maandus Gotlandil ühe talu põllul väike topelttiibadega lennuk ja rullus siis otse talu õuele, peatudes maja ees. Lennukist väljuv piloot seletas üllatunud pererahvale, et ta on põgenik ja taotleb Rootsis poliitilist asüüli. Perekond pakkus kohvi ikka veel põgenemispinge all olevale lätlasele ja kutsus politsei.

Politseinikud tegid kõneluses põgenikuga selgeks, et ta on 25--aastane, töötanud metsa- ja põllukahjurite vastases pritsimisprogrammis lennukitelt pea-piloodina. Maha jäid tal abikaasa ja väike laps. Mees oli kasutanud ootamatult avanenud võimalust, kui tema töökaaslane millegipärast ei ilmunud kohale ja ta oli pritsimislennukis täistangitud lennukis täiesti üksi.

Põgenemise põhjuseks oli, et teda oli juba mõnda aega parteisse sunnitud ja keeldumisel oli hakatud taga kiusama, eriti tülikate ülesannetega, siis oli talle selgeks saanud, et tal Lätis enam mingit tulevikku ei ole.

Ootamatu võimaluse saabudes otsustas ta tegutseda, ta startis ja lendas äärmiselt madalalt, nii et rattad vahetevahel otse veepinda riivasid, teades et sel viisil on võimalik petta radarivalvet.

Tõenäoliselt selle tõttu tal õnnestuski, sest ka Rootsi radarite operaatorid ei märganud lähenevat lennukit, kuigi see pisikese putukana oli siiski olnud registreeritud.

Rootsi ametivõimude poolt on seletatud, et tõenäoliselt antakse põgenikule asüüli. Ta vabastati pärast pikemat ülekuulamist Visby politseis ja võib vabalt liikuda kuni tema kohta otsus tehakse. Praksise kohaselt antakse lennuk välja N. Liidule.

N. Liidu saatkond nõudis kiiresti Rootsi välisministeeriumilt, et neile võimaldatakse kohtumine põgenikuga.

Soov anti ka põgenikule edasi, kes ise peab otsustama, kas ta tahab Nõukogude esindajaid kohata või mitte.

EPL/K

BALTI LIIDU KANADAS korraldusel
teisipäeval, 14. juunil kell 7.30 õ.
St. Paul's katedraalis, 227 Bloor St. E.

Küüditamiste mälestusteenistus

KÕNELEB PROF. DR. ARTUR VÕÕBUS

Vaimulikus osas teenivad eesti, läti ja leedu koguduste vaimulikud.
Kavaline osa eesti, läti ja leedu kunstilistelt jõududelt.
Palutakse eestlaste arvukat osavõttu.

EESTLASTE KESKNÕUKOGU KANADAS

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

VABA EESTLANE

VÄLJAANDJA: O/Ü Vaba Eestlane, 1955 Leslie St. Don Mills, Ont. M3B 2M3

TOIMETAJA: Hannes Oja
TOIMETUSE KOLLEEGIUM: Karl Arro, Heino Jõe, Olev Träss

TELEFONID: toimetus 444-4823, talitus (tellimised, kuulutused, ekspeditsioon) 444-4832

TELLIMISHINNAD Kanadas: aastas $48.—, poolaastas $26.— ja veerandaastas $14.—

TELLIMISHINNAD väljaspool Kanadat: aastas $58.—, poolaastas $31.— ja veerandaastas $16.—

Aadressi muudatus 50 c. — Üksiknumbri hind 60 c.

FREE ESTONIAN
Published by Free Estonian Publisher Ltd.
1955 Leslie St. Don Mills, Ont. M3B 2M3

Eesti õppetool Toronto Ülikoolis

Toronto eesti akadeemilistes ringkondades aastaid ringlenud idee Eesti õppetooli rajamiseks Toronto Ülikooli juurde on hakanud reaalset ilmet võtma. Ehkki kõik takistused ja probleemid ei ole veel täielikult lahendatud, on siiski eeltööd arenenud juba võrdlemisi kaugele ning kui kõik küsimused laabuvad enamvähem ajatabeli kohaselt, siis võib eestlaskond järgmisel aastal Torontos toimuvatel Ülemaailmsetel Eesti Päevadel ühiselt tervitada ühte suuremat saavutust eesti kultuurielus pikkade pagulasaastate jooksul.

Eesti rahvusgrupi saavutused oma elu organiseerimisel nendel asukohamaadel, kuhu eestlasi on suuremal arvul pärast Teist maailmasõda sattunud, on kahtlemata imponeerivad ja kõnelevad meie rahva suurest elujõust, ettevõtlikkusest, töökusest, ohvrimeelsusest ja rahvuslikust iseteadvusest. Sisemises organiseerimistöös — see tähendab mitmepalgelise tegevuse viljelemisel ainult oma rahvusgrupi raamides —oleme tõenäoliselt saavutanud oma jõuressursside rakendamisel juba maksimumi ja siin on meie peamiseks ülesandeks järgmistel aastatel selle säilitamine, mis me minevikus oleme suutnud üles ehitada. Seda ei saa aga ütelda selliste meie rahvusgrupi eluavalduste kohta, milledel on dualistlikud eesmärgid — ühest küljest meie oma sisemiste vajaduste rahuldamine kuid teisest küljest ka meie rahvusgrupi ja selle kultuuri tutvustamine asukohamaal ning laiemas mõttes isegi rahvusvahelises ulatuses.

Kui meie esimestel pagulasaastatel oma sisemise organiseerimistöö läbi viisime ja teostasime kodumaalt põgenemise päevil saabunud jõududega, siis oma eesmärkide teostamiseks rahvusvahelisele foorumile asumisel vajame tungivalt nooremate põlvkondade toetust, võimeid, oskusi ja abi. Seda oleme saanud juba mitmes sektoris nii meie kultuuriprobleemide tutvustamisel kui ka poliitilise tegevuse pinnal. Ja seda abi saame rõõmustaval kombel ka nüüd, kus meie asume Eesti õppetooli loomisele Toronto Ülikooli juurde. Toronto Ülikooli õppejõud professorid Olev Träss ja Endel Tulving ning Tartu College'i rajaja ning praegune esimees arh. Elmar Tampõld on võtnud selle suure ülesande teostamise oma õlgadele ning on astunud juba Toronto Ülikooli vastavates instantsides vajalikke samme Eesti õppetooli ellu kutsumiseks ja tööle rakendamiseks.

Mis eesmärk on Eesti õppetoolil, milleks seda plaanitsetakse ja miks selle asutamiseks energiat kulutatakse ja majanduslikke ohvreid tuuakse?

Põhiliselt on selle õppetooli ülesandeks mitme lünga täitmine; tiivustada ja säilitada meie akadeemilist ja kultuurilist elu, äratades noortes huvi eesti keele ja kultuuri vastu ning anda neile õpetust eesti keele, kirjanduse, ajaloo ja mitmesuguste kultuurisektorite aladelt. Kuid kõrvuti eestiaineliste aladega kavatsetakse tähelepanu omistada ka Balti piirkonna teistele kultuuridele ja probleemidele, samuti Venemaale, Ida-Euroopale ja Skandinaavia riikidele. Eriti oluline on vastavate õppematerjalide muretsemine ja uurimistööde tulemuste avaldamine, kuna N. Liidust saadetakse massiliselt välja valedele baseeruvaid materjale, milledele tuleb vastu astuda ja need ümber lükata.

Õppetooli ülesanded kujunevad veelgi olulisemaks tulevaste aastate jooksul, kuna see institutsioon peab kujunema üheks tähtsamaks eesti kultuuri ja eestluse säilitamise tsentrumiks. Selle ümber koonduvad tõenäoliselt meie aktiivsemad akadeemilise tagapõhjaga nooremad põlvkonnad, kes peavad hoolitsema selle eest, et veri eestluse soontes ei tarduks, et eesti tõeline kultuuriline tagapõhi ei mattuks vene võltsingute ja valede vaiba alla ning et meil oleks pidev järelkasv vastava ettevalmistuse saanud teadlike kultuuritegelaste näol.

Nagu näeme, on need ülesanded suured, pürgivad ja kaugeleulatuvad. Need ülesanded on seda väärt, et nende eest võidelda, vaeva näha ja vajalikke majanduslikke ohvreid kanda. Eesti ühiskonnal Torontos on õnneks juba olemas tugeva majandusliku tagapõhjaga kultuurielu baas, millest on suur abi Eesti õppetooli idee ellu rakendamisel. Selleks baasiks on Tartu College selle juures asuva Tartu Instituudiga.

Kuna õppetooli ellu rakendamine läheb maksma 1 miljon dollarit, siis kerkib akuutselt päevakorrale ka selle ürituse majandamise küsimus, mis on seda pakilisem, et ülikooli valitsus nõuab koheselt selle summa väljapanemist. Kuid õppetooli mõtte algatajad ja rakendajad on ka sellele probleemile mõelnud ja praeguse kava kohaselt on Tartu College võimeline õppetooli käiku laskmiseks välja panema 300.000 dollarit, kuna 300.000 loodetakse saada Kanada föderaalvalitsuselt. Puudujäävat 400.000 dollarilist osa loodetakse katta eesti ühiskonna panusega, mis laekuks annetuste ja Tartu College võlakirjade ostmise kaudu. Summa tundub võibolla esialgu suurena, kuid arvestades eesti ühiskonna majandusliku jõukusega ei tohiks see meile sugugi üle jõu käia, eriti kui rikkamad eestlased teevad selle algatuse läbiviimise oma südameasjaks ja aitavad sellele kõigiti oma suuremate panustega kaasa. Siin loodetakse eriti tugevat toetust ka meie nooremalt põlvkonnalt, kelle sissetulekud on palju suuremad kui seda on ja olid nende vanematel.

Eesti õppetooli vaimseks toeks jääks Tartu College'i juures tegutsev Tartu Instituut, kuhu on juba kogutud rohkel arvul raamatuid ja arhiivimaterjale. Õppetoolile annab kindlasti oma toetuse ka balti rahvusgruppide ühine organisatsioon Association for the Advancement of Baltic Studies (AABS), kes toetab mitmesuguseid balti uurimisprojekte ning kogub ja avaldab vastavaid materjale.

Nii võib konstateerida, et Eesti õppetooli rajamiseks Toronto ülikooli juurde on kõik eeldused ja võimalused olemas. Suur asi on käima pandud ja jääb ainult loota, et organiseerijatel õnnestub kõiki ettetulevaid takistusi ja probleeme ületada ja lahendada. Selleks vajavad aga nad kogu meie rahvusgrupi soojasüdamelist abi ja avatud kätt.

K. A.

T.E. Keskkooli lõpetajaid kooli lõpuaktusel. Esireas vasakult: Helen Liiholm, Anita Kivi, Lee Metsalo, Silvi Matsoo, Ingrid Jürman, Tiina Hubel, Siiri Oder, Mari-Ann Kängsepp, Sandra Rannu, Ingi-Mai Loorand ja Linda Kraav.
Foto: Vaba Eestlane

Kultuurikontaktidest Baltikumi ja Rootsi vahel

EKK kardab tõsiseid probleeme toetuse ärajäämisel — Bürokraatiaõisi kodumaa kunstielust

STOKHOLM (EPL) — Eesti Kultuuri Koondise peakoosolek peeti aprilli lõpul Stokholmi Eesti Majas rohkearvulise liikmeskonna osavõtul. Koosolekust võttis osa viiulikunstnik Zelia Aumere ja endine ENSV teatrivalitsuse juhataja Aarne Vahtra, kes oli tulnud Pariisist, esines sõnavõtuga aga ka oma kujutavkunstilise loominguga.

Koosoleku alul andis informatsiooni esimees Alur Reinans, kes märkis, et Stokholmi linn on takasi lükanud Eesti Kultuuri Koondise toetuspalve motivatsiooniga, et iga rahvuse juures ainult üks organisatsioon võib toetust saada ja eestlaste osas on toetuse saajaks olnud juba varem Stokholmi Eesti Ühing. EKK oli arvestanud toetusega, millest ära jäämine võivat tuua tõsiseid probleeme, seda enam et tuleval aastal nõutakse organisatsioonidelt, et nad tasuksid 25% arhiiviteenistujate palgakuludest.

Alur Reinans puudutas põgusalt ka neid väljavaateid, mis on seotud Rootsi sisserändajate- ja vähemuspoliitika võimaliku ümberkorraldamisega. Ta mainis ka riigipäeval Baltikumi olukorra kerkimist ja avaldatud valitsuse muret selle arengu kohta.

On lubatud kaasa aidata kultuurikontaktide elavnemisele Rootsi ja Baltikumi vahel. Küsimuses olevat vaid, kelle juhtimisel need kontaktid toimuvad.

Uurimus sisserändajate tegevuse toetamise kohta on käimas, kuid tulemusi on oodata paari aasta pärast.

Juhatusse valiti esimehena tagasi Alur Reinans, liikmeiks Leonid Laid, Harri Härm, Maia Mathiesen, Lea Trepp, Kristina Kauri, Alfred Pisuke, Lensi Römmer, Viljar Nairis, Mart Kikerpuu, Zoja Raskasov ja Kalle Onno.

EKK liikmemaksuks on perekonnaliikmetele, õpilastele ja pensionäridele 20 Rootsi krooni (ca $3,00), teistele 50 Rkr.

Koosolekul võttis sõna viiulikunstnik Zelia Aumere,

kes ütles, et ta on mures mitmekülgsema instrumentalistide järelkasvu pärast;

senini on tänuväärset pealekasvu olnud viiuli erialal, halvem aga pianistide ja instrumentalistide osas.

☆

HIIGELSKULPTUUR, MIS HÄVITATI…

Koosolekuga ühenduses avati ka Pariisist kohale sõitnud Aarne Vahtra graafikanäitus, milles peegeldub hiljuti läände põgenenud kunstniku eripärane viis vaadelda maailma tushijoonistuste kujul.

Aarne Vahtra, kes enne põgenemist istus Tallinnas kõrgel kohal teatrivalitsuse juhatajana, jutustas seejärel mõningaid kurbloolisi bürokraatiaõisi kodumaise kultuurifassaadi tagaküljelt. Siin põgus kokkuvõte ettekandest.

Nõukogude kultuurijuhtide tuimbürokraatlik soov kõike kontrollida, korraldada ja iseendale meeldivatesse kanalitesse suunata loob absurdseid ja kurbnaljakaid olukordi. Omal ajal hakkasin selliseid kuriositeete koguma. Naljatasin, et annan need tulevikus vabaks Eestis loodavasse bürokraatiamusueumi.

Paar eksponaati kunstivallast:

Mõne aasta eest käis Veneetsias, Tallinna sõpruslinnas, Eesti NSV pealinna kõrgetasemeline delegatsioon. Sõidu eesmärk-linnadevahelise kultuurivahetuse lepingu sõlmimine. Muu hulgas andsid Tallinna „arukad" kultuurijuhid allkirja lubadusele korraldada Veneetsias 18. sajandi eesti maalikunsti näitus. Omas tarkuses ei suutnud seltsimehed sellele tulla, et eesti professionaalne maalikunst alles 19. sajandil alguse saab!…

— On olemas Eesti NSV kultuuriministri käskkiri skulptor Jaak Soansi taiese LAINE hävitamise kohta.

Olümpiaeelses suurusehullustuses telliti Jaak Soansilt purjespordikeskuse kaunistamiseks hiidskulptuur LAINE. Kulutati palju aega ja tööd, kulutati 30 000 rubla ning alles siis taibati, et sellise hiigeltöö pronksi valamine lihtsalt üle jõu käib. Ma ei tea, kas maailmas on palju kultuuriministreid, kes oma käskkirjadega kunsti tellivad, teose heaks kiidavad ja seejärel hävitavad, kuid Eesti NSV-s on selline olemas.

See pole ainukene juhus!

1982. aasta suvel kuulutati vaenulikuks ja hävitati kaks eelnevalt heaks kiidetud (ka tsensuurist läbi käinud) plakatitiraazhi. Plakatite autor oli Villu Järmut.

Kunstnik Jüri Arraku maalinäituse plakat kujutas maastikus toolil istuvad sidemetes meest. Kultuurijuhid leidsid, et maastik on soine- ja võib lihtsale kodanikule sümboliseerida nõukogude Eesti tegelikkust. Tulle!

Klaasikunsti näituse plakatile pandi külge pornograafia silt, sest oh õnnetust! Villu Järmutile oli pähe tulnud sellele paigutada foto klaasist naisetorsost. Ikka jälle tulle! (AI/K/V).

Venelaste „lendav tank"

Ülerelvastatud helikopter ohustaks NATO vägesid

LONDON — NATO sõjalised eksperdid on uurimas siiani peaaegu teadmata kasvavat sõjalist ähvardust, väga suure hävitusjõuga N. Liidu helikopterit, mille nimeks on „Hind". USA õhujõudude kindral John Pauly ütles, et „Hind" võib olla N. Liidu peamiseks relvaks NATO maajõudude vastu Euroopas. Kui Varssavi pakti riigid teostaksid invasiooni Lääne-Saksamaale, siis „Hind", teatud liiki lendav tank, võimaldaks neil anda kiiret ja sügavale vaenlase vägede positsioonide taha tehtavat lööki viisil, mis seni on olnud võimatu.

Kui tähendusrikkaks „Hind" on saanud, selgub suurest arvust, mis neid on juba valmistatud, pärast valmistamise alustamist on N. Liidu väeosadele neid juba üle antud 1500. Äsja on produktsiooni veelgi suurendatud, igal aastal lastavat välja 360.

Varssavi pakti riikide mittekallaletungi kokkulepete taustal, mis sõlmiti äsja Prahas,

on uuemad andmed „Hindist" kainestavaks tõendiks N. Liidu sõjalise tugevuse realiteedist.

Nende helikopterite kaasabil võivad N. Liidu väeosad teha üllatuslikke rünnakuid, millele nende sõjaline strateegia tuginevat.

„Hindil" võivat olla õhem soomus kui tankil, aga see on korvatud teiste eelistega. Lahinguväljal on see kuni kümme korda kiirem ja surmavam kui tank. Normaalses olukorras peab tank lähenema kuni miili kaugusele enne tule avamist. „Hind" võib rünnata viie miili kauguselt, olles sellejuures ise ohutsoonist eemal. Ja nagu tankil, pole „Hindil" mingeid raskusi üle jõgede, metsade, miiniväljade ja muude takistuste pääsemiseks. Võrreldes lennukitega puudub „Hindil" vajadus lennuväljale. See võib lennata maapinna lähedal, tehes raskeks oma avastamise ka radaritel, aga võib kasutada maastiku moondamiseks. See võib kanda 14 sõdurit, kes on relvastatud tanki- ja õhutõrjevastaste relvadega, olles viis korda suurem kui teised N. Liidu moodsaimad meeste transportsõidukid.

„Hindi" tähtsamaks osaks peetakse „tankitapjat", millisel otstarbel see kannab 16 laserjuhtimisega „spiraal-raketti". Need, nagu prantslaste Exocet-raketid, mis kasutati Falklandi sõjas,

on „tulista-ja-unusta" tüüpi raketid, mis tulistatuina suunduvad automaatselt oma märklauda.

N. Liidu kindral-leitnant Victor Reznichenko üteluse kohaselt need annavad „Hindile" hindamatuid võimalusi tankitõrje relvana. Tankitõrje helikopterid on võimelised tabama vaenlase soomustatud märklauda, jäädes ise väljaspoole lennuväe vastu tulistatavaist relvadest. Vastastikused tabamistulemused praktilistel katsetel on olnud 19:1 vastu helikopterite kasuks.

„Hind" võib kanda tavalisi rakette ja 23 mm või 30 mm kahureid, millega see on tugev relv jalaväe toetamiseks õhust. Viimastel on ka lennukitevastased raketid. Sõjaolukorras võidakse seda kasutada muude hulgas õhurünnaku brigaadina.

N. Liidul on praegu vähemalt kümme, niisugust brigaadi, mis võivad tegutseda ja rünnata strateegiliselt tähtsaid sõjalisi objekte NATO rinde taga,

nagu teesõlmed, mereväe- ja õhubaasid, tuumarelvade lõhkeaine jäätmekohad ja sillad. Brigaade võivat kasutada ka NATO juhtkonna ja teedevõrgu ümberorganiseerimiseks.

See asjaolu tingib uut liiki ofensiiv-plaani, mida praegu N. Liit on arendamas oma tuleviku Euroopa sõjaväes, kus on üheks osaks langevarjurite üksused kaugel vaenlase seljataga.

Praegu ei ole NATO'l ühtki helikopterit, mis vastaks „Hindile" ja USA jõududel on suuri raskusi rahuldava tankitõrje helikopteri valmistamiseks.

Äsjaseimal AH-64 Apache'l on olnud tõsiseid valmistamise probleeme ja produktsioon on alles nüüd saanud alata.

Esimesed 11 sellist helikopterit anti sõjaväe käsutusse alles sel aastal.

Aga Apache on osutunud väga kalliks, vähemalt 10 miljonit dollarit igaüks ja on kahtlane, kas USA on võimeline valmistama 536 Apachet, mis kavakohaselt peaksid valmima 1989. aastaks. Kuid selleks ajaks on venelastel juba omasid 3000—4000 ringis ning keegi ei ütle, et need oleksid riigikassale liiga kulukad.

Kommentaarid

Läbi ja lõhki bolsheviseeritud, poliitiliselt põhjalikult läbiimbutatud ja rangelt politseivõimude valvsate silmade alla surutud Venemaal juhtub viimasel ajal imelikke asju, mis varem selle süsteemi juures olid ettekujutlematud. Need vahejuhtumid lasevad oletada, et kommunistliku süsteemi propagandamask ei suuda siiski kõigi pingutuste peale vaatamata varjata neid mõrasid, mis ajajooksul on tekkinud selle süsteemi välise vööba alla.

Nagu näiteks hiljuti juhtunud lugu Moskva ingliskeelsete raadiosaadete edasiandmisel, kus teadustaja väljendused Afganistani sõja kommenteerimisel olid täielikult kommunistliku Venemaa vastased ja Afganistani vabadusvõitlejaid soosivad. Teadustaja Vladimir Dantshev mainis Afganistani uudiste edasiandmisel 18. ja 23. mail, et „Afganistani rahva vastupanu suureneb pidevalt nende jõukude vastu, kes tungivad maale N. Liidust." Dantshev muutis sihilikult ja oma eluga riskides ettekirjutatud teksti, milles mainiti, et rahva vastupanu suureneb nende „jõukude vastu, kes tungivad maale Pakistanist."

Kuid teadustaja ei leppinud ainult ühe lause ümbertegemisega. Ta oli kogu Afganistani olukorra kohta kirjutatud päevauudise ümber muutnud ja rääkis „nõukogude okupeerijatest" ja „nõukogude sissetungijatest", kelle tegevust Afganistani suguharude juhid iseloomustavad, kui „N. Liidu territooriumilt organiseeritud tegevust, mis ohustab afganistani rahva julgeolekut".

Läänemaailma diplomaatidele ja ajakirjanikele on jäänud saladuseks kuidas oli Dantshevil võimalik viie päevase vaheaja järele Moskva raadios kahel õhtul nõukogude vastaseid teateid edasi anda. Kus on järelvalve, kus olid kontrollasutused, kes tavaliselt ajalehtedes, ajakirjades ja teistes publikatsioonides igat punkti ja koma taga ajavad? Kahtlemata lõppes kogu vahejuhtum suure skandaaliga, mida Moskva propagandamehed püüavad varjata lakoonilise teatega, et raadiosaadete edasiandmisel oli tegemist „eksitusega".

Kuid „eksituse" autor Dantshev on jäljetult kadunud ja tõenäoliselt arreteeritud. Ja tema ülemused istuvad iga päev KGB ülekuulamiskambrites, kus nende käest teada tahetakse saada, kuidas nõukogude korra juures selline hale sissekukkumine ja tõe päevavalgele toomine võis juhtuda.

Dantshevi lugu näitab, et ka nõukogude süsteem ei ole veekindel ning viimasel ajal on ta hakanud siin ja seal üha rohkem lekkima ja vett läbi laskma. Kui kommunistide terrorisüsteemi ja vägivallategusid juletakse nii väljakutsuvalt kritiseerida ja päevavalgele tuua, siis võib sellest ainult järeldada, et isegi Venemaal on muutunud rahvas julgemaks, enesekindlamaks ja targemaks ning on valmis tõe ja õiguse eest pettustele ja valedele rajatud rezhiimi vastu võitlema.

☆

Aastad tagasi kiideti ja ülistati seda ilusat elu, mis ootas kurjategijaid Rootsi vanglates. Räägiti, et seal on vangidel kardinad akende ees ning elamine-olemine üldiselt nii hästi korraldatud ja organiseeritud, et vanglatest vabanemine on vangidele raskeks piina- ja murepäevaks.

(Järg lk. 3)

VALVEARST NÄDALALÕPUL

11. ja 12. juunil
dr. T. Kuutan, tel. 751-6141

18. ja 19. juunil
dr. M. Leesment, tel. 481-6834

Toimetaja Erich Ernits surnud

Maikuu teisel poolel Iisraelisse tehtud grupireisist osavõtnud „Vaba Eesti Sõna" toimetaja, 75-aastane Erich Ernits suri 26. mail südameataki tagajärel just kui reisiseltskond oli hommikul Õlimäele kogunenud päiksesäras Jeruusalemma imetlemiseks.

E. Ernits oli veel vähestest iseseisvusaegseist eesti ajakirjanikest, kes siiani oli jäänud oma kutse juurde. Ta oli sündinud 1908. a. Põhja-Tartumaal kooliõpetaja pojana. Pärast keskhariduse saamist Tallinna Reaalgümnaasiumis töötas ta kutselise ajakirjanikuna päevalehe „Uus Eesti" väljaande juures Narvas.

Põgenenud Saksamaale oli ta seal ajalehe „Eesti Post" toimetaja, jätkates sama tööd pärast USA-sse emigreerumist New Yorgi eesti ajalehe „Vaba Eesti Sõna" tegevtoimetajana. Eriti silmapaistvad on olnud tema koostatud VES kalender-käsiraamatud.

Viimastel aastatel oli ta kannatanud tervisehäirete all, millest raskeim oli mõne aasta eest kergekujuline ajurabandus.

Eesti Sihtkapital Kanadas

Annetused, testamendi-pärandused ja mälestusfondid on tulumaksuvabad. Suunake oma annetused noortele ja teistele eesti organisatsioonidele

Eesti Sihtkapital Kanadas

kaudu tulumaksuvaba kviitungi saamiseks. — Eesti Maja, 958 Broadview Ave. Toronto, Ont. M4K 2R6

Kommentaarid . . .

(Algus lk 2)

Kuid nüüd kipub maad võtma arvamine, et Kanada vanglates on elu veelgi etem kui Rootsi vanglates. Vähemalt rahategemise võimalused on siin ilmselt suuremad, eriti kui sa oskad mõne erilise nupu peale vajutada. Siis võib juhtuda, et raha jookseb taskusse palju rõõmsamalt ja valjumalt kõlisedes kui Las Vegase mängupõrgus jackpoti võitmisel. Seda kinnitab eriti hiljuti sündinud lugu, kus pikemaks ajaks vanglasse mõistetud mõrvarile mõisteti kohtu poolt välja valuraha 18.136 dollarit selle eest, et ta oli viidud keskmise julgeoleku vanglast üle maksimaalse julgeoleku vanglasse. Kohus leidis, et vangi põhiseaduslikke õigusi oli rängalt riivatud ning et selle eest on mõrtsukal õigus nõuda kompensatsiooni.

Föderaalkohtuniku otsus vangimõistetud mõrtsukale suure summa maksmiseks ühest vanglast teise üleviimisel, on pannud vangla võimud tõsiselt mõtlema, kuna see otsus piirab tulevikus tunduvalt vangide transporteerimise operatsioone, mis sageli on juba puht administratiivsetel põhjustel hädavajalikud. Kuid selle otsuse taga ei kummita mitte ainult vangide üleviimise probleem, vaid vangid võivad hakata nõudma õiguste ja vabaduste põhiliste eriõiguste alustel rahalisi kompensatsioone ka teistel ettekäänetel.

Vahejuhtum leidis aset Quebeci provintsis, kus vastava otsuse tegi föderaalkohtunik Raymond Decray, kes põhjenduseks märkis, et vanglavõimud tahtsid karistusalust Robert Collini teise vanglasse üle viia tema aktiivse poliitilise tegevuse pärast vanglas. Kohtuniku arvates on selline üleviimine illegaalne, kuna see on vastuolus põhiliste inimõiguste Charter'iga.

Põhilisi inimõigusi tuleb kahtlemata austada ja nende rikkumist vältida, kuid ka siin on oma loomulikud piirid, mida peavad teravalt silmas pidama selleks volitatud isikud.

AMII

Skautlike noorte jüripäeval Montreali Jaani kirikus, deklameerisid skaudid koos „Tõuse mu rahvas ja maa". Pildil vasakult skm. E. Ruberg, skaudid K. Puhvel, J. Kukk, H. Viita, A. Sutt; paremal „Kalevi" lipp.
Foto: Meeme Sultson

Geislingeni teatrikevad uurimisel

Prof. Mardi Valgemäe vestleb käsilolevast teaduslikust tööst

EKS'i loengule lisaks võimaldus prof. Mardi Valgemäel aega lühemaks vestluseks, kus teemaks oli tema praegune käsilolev uurimus Geislingeni eesti teatrist sõjajärgsel Saksamaal, mida tuntakse Geislingeni teatrikevade nime all. Tänane uurija oli siis ise noore poisina kaasaegne.

M. Valgemäe iseloomustab ajastut, et „olime siis noored pagulusses, ka ise noored ja täis tööindu. Geislingeni teatritegevus oli kuulus operettidega, kus esitati „Maritza", „Victoria ja ta husaar" ja „Havai lill". See polnud teatrisündmuseks mitte üksnes eestlastele, vaid ka ameerika sõjaväelastele ning võttis internatsionaalse ulatuse inglise ja prantsuse sõjaväelaste osavõtu läbi."

M. Valgemäe ütleb, et seda ajastut eesti kultuuriloos pole seni veel uuritud. Nüüd on ta asunud ajajärku teaduslikult uurima,

on teinud ja kavatseb veelgi teha helilindistusi endiste näitlejate mälestusist ja tähelepanekuist,

et saada kuiva uurimistöö asemele elav ajalugu, mille materjalid jääksid eesti arhiivile.

M. Valgemäe loodab, et inimesed annaksid materjale, mida pole seni ajakirjanduses ilmunud, nagu lood teatritegemisest kui elekter kustus, kui polnud kütet ja ruumid olid külmad, kuid laval tuli kurta liigse soojuse pärast. Sellised teatriarvustusist väljapoole jäänud olud ilmestavad teatritegevuse tausta.

Intervjuusid on tehtud USA-s ja Torontos. Ees on juulis minek Saksamaale,

kus ajakirjanik J. Vahtrik oli ka näitleja ja lavastaja ajavahemikus 1945—1950.

Kuna ta jäi Saksamaale, siis saab temaga kokku panna viimaste aastate tegevuse arenguloo.

Kuid M. Valgemäe tahab minna ka kohapeale Geislingeni, kus ta oli lapsena. Ta on vahepeal seal kord käinud ja imestanud kui väiksena tundub nüüd linn. Omaaegne kultuurikeskus — Jahnhalle on ümberehitatud, kuid Valgemäel on olemas vanad plaanid, isegi kohanummerdusega.

M. Valgemäe ütleb, et Geislingeni teatriga on seotud huvitavaid probleeme: miks lavastati seal nii palju operette ja kergeid komöödiaid pärast isamaa ja osal inimesil ka perekonnaliikmete kaotamist. Arnold Sepa tõsisema sisuga näidendeist esitati vaid üks Geislingenis, rohkem Holdenburgis.

Mall Jürma nurises sellal ühes kirjutises, et „meie tantsime viinivalssi ja sõda käib meie ümber!" Nüüd võib ajale vaadata sotsioloogilisest aspektist.

Sellest ajast on säilinud A. Vesilo, P. Krusteni ja A. Sepa seni avaldamata näidendite käsikirjad. Nüüd on kirjastus „Maarjamaa" lubanud need algupärandid koondada ühte väljaandesse. Kuid seal mängiti ka ameerika ja inglise lavatükke, O'Neilli ja Shaw näidendeid, et meeldida UNNRA jõududele ja neilt rahalist toetust saada.

Selleaegne eesti teatri tegelaskond oli arvukas. Valgemäel on tegelaste kartoteegis üle 300 nime, kuid intervjueerida tahaks ta esmajoones näitlejaid ja näitejuhte. Ta on käinud Reet Aarma ja Meeta **Sepp-Antje juures**; viimane rääkis oma mälestusi tantsurühma liikmena.

M. Valgemäe kurdab, et intervjuude tegemine on küllaltki kulukas asjaosaliste suurtes kaugustes olemise tõttu.

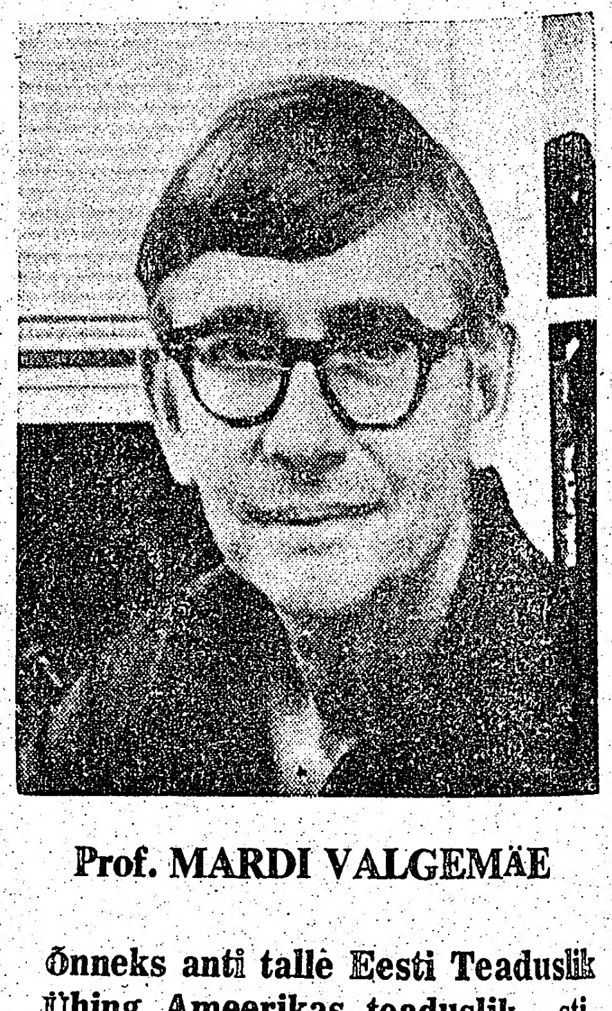

Prof. MARDI VALGEMÄE

Õnneks anti talle Eesti Teaduslik Ühing Ameerikas teaduslik stipendium, kuid töö nõuab veelgi suuremaid toetussummasid.

Suuliste intervjuude kõrval, mille mälestuslik külg annab inimlikku pagulaselu värviküllust, otsib ta kavasid, lavastuste fotosid ja igasugust materjali, ka näidendite käsikirju. Eriti puuduvad kirevate õhtute programmid. Inimestel on tihti kohvreis materjale, mille väärtust nad ei oska hinnata. Lakewoodi arhiivis on Geislingeni laagri arhiiv, kus on palju materjali, kuid selleski on lüngad sees.

Enamus Geislingeni rahvast tulid USA-sse, Kanadas on Söödorid, Kink, Toi.

Hiljuti lahkunud muusikamehe P.P. Lüdiguga oli kontakt juba telefoniteel loodud, kuid oluline intervjuu jäi tegemata.

Praegu otsib Valgemäe nende ohvitseride mälestusi, kes võisid näha eesti tantsutruppide esinemisi. Inglise kirjanik Carré andis intervjuu. Ta oli sel ajal inglise sõjaväe vastuluures tööl ja mäletab tublit eesti rahvast, kellele oli liiga tehtud mitte üksnes vene ja saksa rahvaste, vaid ka inglaste ja ameeriklaste poolt, kes tahtsid eestlased N. Liidule välja anda. Valgemäe on juba andnud küsitlused teadaolevaile ameeriklastele.

Üheks allikaks võivad olla saksa tolleaegsete ajalehtede arvustused, sest ka sakslased käisid neid lavastusi vaatamas.

Eriti arvustati sakslaste poolt operette. Vajalikud oleksid need arvustused just võrdluseks meie oma kriitikale.

Nii mäletab Mall Jürma, et ta tundis New Yorgis elanud USA ohvitsere, kes olid Broadway teatrietendusi näinud ja ütlesid, et Geislingeni operetid olid samal tasemel.

Kui oleks teada, et mõni nüüd USA sõjaväelasega abielus olev eestlanna omaks sellist materjali ja võiks anda oma mälestuskilde asjade võrdlemiseks, oleks see väga tänuväärt.

Uurimus tuleb avaldamisele eestikeelsena, hiljem võiks avaldada inglise keeles, mitte just Geislingeni teatriajaloona, vaid sõja ja pärastsõjaaegse sotsiaalse olukorra kirjelduse osana.

USA on maa, kus uudsusest lugu peetakse, ka eestlaste elust diipii-laagreis.

On teada, et teatritegevus ei lakanud ka saksa KZ-laagrites, isegi mitte surmalaagrites. Inimesed säilitasid oma loomingulised impulsid, mida tänapäeval uuritakse. Kuid eesti teatrit pole vaja KZ-ga siduda. See oli ühe rahva loomingulise eneseväljenduse vajadus, mis Geislingeni teatrikevadena jõuliselt esile tungis.

Tehnoloogiline muudatus N. Liidu pakendisüsteemis

MOSKVA — Nõukogude elanikud on nii harjunud, et neile kaup ilma pakendita kätte antakse, et nüüd kui läänemaailma moodi toitu hakati pakkima plastikpakendisse, ostjad on vihased uue süsteemi üle.

„Literary Gazette" avaldas mitmeid lugejatekirju, kus kritiseeritakse asjatute kalliste pakkimisvahendite kasutamise pärast plastikaine kasutamisel tavalisse paberisse pakkimise asemel.

Üks lugeja kurdab, et ta ostis 2 kilo jahu plastikpakendis,

mille tõttu tema saiad muutusid 10 kopikat kallimaks, kuna ta pidi ka pakendi eest lisaraha maksma.

Plastikpakend maksab 5 kopikat, milline hind olevat toidule liiga kõrge.

Ukrainas olid ärid võtnud pakendist 5 kop. ettenähtud 3 kop. asemel, millega oli saadud illegaalset profiiti umbes 400 dollari väärtuses.

Neli kuud tagasi pühendas Pravda terve lehekülje sellele kuidas leiba kokkuhoidlikult kasutada, mis on peamiseks toiduks N. Liidus, et see kauem värske seisaks.

Selleks oli vaja plastikpakendit, kuid nõukogude tööstus pole suutnud küllaldaselt plastikut toota,

nii olevat mõned ostjad veel pahased, kui nende leib pole plastikpakendis.

KATUSETÖÖD
TARMO SEPA — tel. (416) 425-5075
SEPA HOME IMPROVEMENTS
Metro Lic. B-5374

GM
REIN KOPPEL
CHEVROLET · OLDSMOBILE
ROBERTSON MOTORS LTD.
1555 DANFORTH AVENUE
TORONTO, ONT. M4J 1N7
TELEFON 466-1135

Rumeenias kitsendused kirjutusmasinatega

Viis valitsusvastaste trükiste tõkestamiseks

28. aprillil kehtestus Rumeenias seadus, mille kohaselt on keelatud omada või kasutada kirjutusmasinaid kõikidel isikutel, kelle „minevik on kriminaalne või kes moodustavad ohu üldisele korrale või riigi julgeolekule".

Kuid mitte ainult seda — kõik rumeenia kodanikud, kellel on olemas kirjutusmasin või kes kavatsevad seda osta, peavad sellest teatama politseile.

Mis asi täpselt on kitsendusi põhjustanud, pole teada, kuid tavaliselt hästi informeeritud allikate kohaselt

on viimasel ajal tunduvalt suurenenud masinal kirjutatud, valitsusevastaste trükiste ja lendlehtede arv.

Muidugi on rumeenlased sunnitud registreerima ka paljundusaparaate.

Näiteks kui edaspidi mõni rumeenlane kavatseb osta kirjutusmasina, peab ta kõigepealt esitama vastava sooviavalduse, mis antakse politseisse. Pärast nn. „analüüsi" antakse välja eventuaalne luba. Uusi kirjutusmasinaid tohib osta ainult riiklikest kauplustest.

Masina ostmisel võetakse täpne kirjaproov, mis saadetakse politsei arhiividesse —

umbes nii nagu kriminaalregistrites on olemas roimarite sõrmejäljed.

Kuid sellest veel ei jätku. Kirjutusmasina omanik ei tohi oma registreeritud masinat kasutada väljaspool kodu või töökohta, samuti ei tohi seda välja laenata. Ja kui masin peaks kaduma — näiteks kui see varastatakse — peab sellest teatama politseile 24 tunni jooksul.

Rumeenias on seega kehtestatud sama ranged seadused kirjutus- ja paljundusmasinate kohta kui see on tavaks N. Liidus.

Kuid paljundada saab siiski, näiteks kui kasutada vanaaegset hektografeermimis-tehnikat.

Et seda takistada, peaksid ametivõimud ka pliiatsite kasutamise keelustama.

VABA EESTLANE
kaks korda nädalas

	Maksab Kanadas:	Väljaspool Kanadat:
Aastas	$48.—	$58.—
Poolaastas	$26.—	$31.—
Veerandaastas	$14.—	$16.—

KIRIPOSTIGA + SAATEKULU

			Kanadas:	Väljaspool Kanadat:
aastas	$52.—	+	$39.—	$44.—
poolaastas	$28.—	+	$19.50	$22.—
veerandaastas	$15.—	+	$ 9.25	$11.—

VÄLJASPOOL KANADAT ja USA-d:

LENNUPOSTIGA aastas $52.—, poolaastas $28.— ja veerandaastas $15.— + SAATEKULU — aastas $66.—, poolaastas $33.— ja veerandaastas $16.50

Aadressi muudatus 50 centi. Üksiknumbri hind 60 centi

Kanada aadressidele palume märkida „POSTAL CODE" ja USA aadressidele „ZIP CODE"

Pangatshekk või rahakaart kirjutada Free Estonian Publishers nimele.

Tellimine saata:
VABA EESTLANE
1955 Leslie St., Don Mills, Ont. M3B 2M3

Palun mulle saata VABA EESTLANE aastaks / poolaastaks / veerandaastaks — tavalise / kiripostiga alates ....
.... 19......... Tellimise katteks lisan $........... siinjuures rahas / tshekiga / rahakaardiga. (Raha saata ainult tähtkirjas).

Nimi ....
Aadress ....
....
....
....

ANDRES RANNALA

Avaldame südamlikku kaastunnet vanematele
KARIN ja HARRI RANNALALE

HUGO ja ÜLLE LATER
LARRY ja HEDDY LATER
ÜLO ja HELI ISBERG

OOTAMATULT LAHKUNUD HEAD SÕPRA JA TUTTAVAT

PAUL SAAR'I

sündinud 19. detsembril 1921 Narvas
surnud 7. juunil 1983 St. Martins, N.B.

mälestavad leinas

ristipoeg PEETER
H. MANG perega
H. MANDEL abikaasaga
A. PAKKER abikaasaga
E. PEHME abikaasaga
L. RIIS abikaasaga
V. SAALISTE abikaasaga

Relvavenda

PAUL SAAR'I

mälestab

SOOMEPOISTE KLUBI

MANGO VENDER'it

sündinud 28. veebruaril 1921 Utrias
surnud 26. mail 1983 Tallinnas

mälestab

vend JAANUS

Lugupeetud ja armast klubiliiget

KONSTANTIN DEMCHUK'it

mälestab leinas

EESTI PENSIONÄRIDE KLUBI TORONTOS

Kauaaegset armast sõpra

LYDIA F. KREEKMAN'i

mälestavad leinas

MAKS ja SINA PERTENS perekonnaga
AGU ja EVI PERTENS perekonnaga
ARMILDE ja WILLEM TAMMER perekonnaga
MAGDA ja ANTS MÄLBERG perekonnaga
SOPHIE ja AUGUST HIMMIST perekonnaga
LINDA PALLOP

4812 YONGE STREET
(Sheppardi lähedal)
221-1159
R. S. KANE
Funeral Directors
WILLOWDALE
ONTARIO

Eesti Pensionäride Klubi Toronto peakoosolekult. Juhatuse laua taga vasakult E. Terts, H. Kreem, H. Mägi, F. Terts (esimees), H. Laanep, E. Kumm, H. Parsons, F. Möller ja I. Leps. Foto: J. Säägi

Laste hooldamiskulud

Laste hooldamiskulud seoses lapse ema, või teatud kordadel ka isa töötamise tõttu väljaspool majapidamist, on juba aastaid olnud tulumaksu vähendaviks kuludeks.

Teatud määral täpsustavat selgitust ja tõlgendust selles küsimuses annab Kanada Tuludeministeerium (Revenue Canada) uus informatsiooni bülletään 2. veebruarist s.a. nr. IT-495.

Üldiselt ainult töötav, äri pidav või elukutset õppiv ema on õigustatud kuni 14 aasta vanuste laste hooldamiskulude mahaarvamiseks oma sissetulekust.

Isale kanduvad need õigused üle ainult määritletud tingimustel, millest tavalisemaiks on: vallaline, lesk, lahutatud või ametlikult lahus elav isa.

Erandjuhtumeiks on veel ajalise piiratusega abielus olev mees, kelle naine haiguse, vaimunõrkuse või vanglas viibimise tõttu ei saa laste eest hoolt kanda.

Tulumaksulehele lisatav tabel (Schedule) nr. 5 annab kaunis ülevaatliku kirjelduse lubatud mahaarvamiste piiride ja tingimuste kohta. Ülalmärgitud bülletään annab aga lisanduvalt tõlgendusi erandjuhtumite kohta, millest mõningad olgu toodud järgnevalt.

Kui mees ja naine (woman) elavad koos, ilma et nad oleks teineteisega abielus,

siis mees on õigustatud taotlema lapse hooldamiskulusid järgmistel ajenditel:

a) kui laps on mehe laps, aga mitte naise oma;

b) kui laps on nende mõlema laps, aga naine on nõder (infirm) või viibib üle kahe nädala vanglas;

c) kui laps on naise oma või nende mõlema laps, kuid mees seaduslikult adopteerib selle lapse. Viimasel juhtumil kuulub laps seaduslikult ainult mehele, aga mitte enam naisele.

Kui aasta kestel tekib muudatusi perekondlikus seisundis, siis enam kui üks isik võib taotleda lapse eest hooldamiskulusid samal aastal.

Kui aasta jooksul toimub abiellumine, abielu lahutus, seadusepärane lahuselu (separation) või ühe abielupoole surm, siis soovitatakse järgida järgmisi norme:

a) kui lahuselav paar aasta jooksul taastab kooselu, siis loetakse abielu kestnud kogu aasta ja ainult naine on õigustatud lapse hooldamiskuludeks;

b) kui abielulahutus või seaduslik lahuselu toimub aasta kestel ja mees määratakse laste hooldajaks, siis naine (wife) võib taotleda laste hoolduskulusid kuni abielu lahutuseni või lahuselu kokkuleppeni ning ülejäänud aeg aastast on taotletav mehe poolt;

c) kui mees ja naine on mõlemad õigustatud taotlema lapse hoolduskulusid abielu seisundi muudatuse tõttu aasta jooksul, siis piire $1.000 lapselt või $4.000 perekonnalt ei vähendata summa tõttu mida teine abielupool on taotlenud. Samuti kahe-kolmandikulise teenitud sissetuleku piiri aluseks on taotleja kogu aastane teenitud sissetulek, aga mitte osa aastast millal laps kuulus ühe või teise hooldamisele.

Laste hooldamiskuludeks makstavate summade osas on määratud nädalate alusel kindlad ülemmäärad.

Samuti piiritletakse eriti sugulaste osa, keda tunnustatakse laste järelevaatajatena.

Bülletäänis muuseas märgitakse selgituseks, et venna- või õetütar või -poeg ei pea olema 21-aastased lapse järelevaatajatena, tingimusel, et nad ei ole maksumaksja tulumaksulehel märgitud sõltlastena (dependant).

Alla koolealiste laste eest hariduslikkudele asutustele makstavad maksud on kuludena arvestatavad, väljaarvatud kulude osa, mis on ühenduses hariduse, transpordi, riietuse, arstiabi või haigla kuludega.

E. Soomet

Leinateateid

Crystal Lakes, USA-s, suri 21. veebruaril Kaarel August Jürima, sündinud 9. oktoobril 1890 Põltsamaal.

Tallinnas suri 25. jaanuaril kapten Jaan Kristjuhan, sündinud 4. juunil 1907.

Finspangis, Rootsis, suri 24. jaanuaril Avo Ostrat, sündinud 17. augustil 1917 Tartus.

Baltimores, USA-s, suri 27. jaanuaril Jaan Pihelgas, sündinud 29. oktoobril 1896 Retlas.

San Mateos, Kalifornias, suri 29. jaanuaril Alma Järits Noack, neiuna Iter, sündinud 29. novembril 1905 Tallinnas.

Ajakirjanik Erich Ernits surnud

9. mail asusime 40 eestlasega New Yorgist turismireisile. Osavõtjate hulgas oli ka meie lugupeetud ajakirjanik Erich Ernits koos oma abikaasa Mallega.

Peale 16-päevast turismireisi Euroopas, asusime Roomast lisareisile kaheksaks päevaks Pühale Maale. Mitmel korral ütles Erich Ernits mulle, et tema eriline igatsus ja soov on veelkord näha Jeruusalemma linna. Ta oli kirjutanud möödunud-aastasest turismireisist rea ülihuvitavaid reisikirjeldusi VES veergudel.

Ka selle reisi ajal kogus ta materjale, intervjueeris kohalikke eestlasi Amsterdamis, Schönaus eesti sõjainvaliidide kodus ja Türgimaalt ümber asunud eestlasi Münchenis. Isegi Tel Avivis pani ta kõik kirja, mida Siberist välja pääsenud eesti juut temale selges eesti keeles rääkis.

Pühale Maale jõudes viis meie reisitee üle Haifa ja Karmeli mäe Jeesuse lapsepõlve kodulinna Naatsareti ning õhtuks jõudsime Galilea järve kaldale öömajale Tiberiuse linnakesse. Seal suples Erich meiega koos ja kuuvalgel Galilea *kaldal jutlesime koos sügavatest* Jumala tõdedest, millest Erich elavalt ja Jumalat austavalt osa võttis.

Jõudnud Jeruusalemma, oli järgmisel hommikul, 27. mail esimene turismibussiga sõit Õlimäe tipppu, kus peatusime lühipalvuseks paigas, mida peetakse Jeesuse taevamineku kohaks. Külastasime seal asuvat „Meie Isa palve" kirikut, kus seintele on asetatud Issanda poolt õpetatud palveenamuses maailma keeltes. Kuna seal eestikeelne tahvel puudus, siis ütlesime kõik koos kuuldava häälega Jeesuse õpetatud palve.

Peale seda viis meid buss Õlimäel vaateplatformile, kus hommikupäikese säras avanes meile võrratu vaade müüriga piiratud Jeruusalemma vanalinnale. Käega suunates Ketsemani aiale, kus meie ristilunastus sai alguse, näitasin teed mööda Kidreoni orgu, mille kaudu Jeesus viidi vangina Kaifase kohtukotta.

Sel hetkel Erich tundis end halvasti, istus madalale kivimüürile, ahmis õhku ja meie arvates minestunult langes ta pea rinnale. Kihutasime kiiresti bussiga ainult mõnesaja meetri kaugusel olevasse „The Redeemer Lutheran Hospitali" Õlimäel. Seal arst tõendas, et Erich Ernits oli juba lahkunud igavikku.

Hiljem külastas mind hotellis haigla peaarst, et kinnituseks öelda nii leinavale lesele Mallele, kui tervele eestlaste grupile: „Ärgu keegi tehku enesele etteheidet. Ei esmaabi ega arsti kohalolek ei oleks suutnud pikendada ta elu. Oli valuta surm südameataki tagajärjel". Jumal võimaldas Õlimäe tipus tal surra ja näha veelkord Jeruusalemma. Kuid igavikku astudes avanesid ta vaimusilmad nägema uut Jeruusalemma, mida Kristus oli läinud valmistama neile, kes Temasse usuvad.

Hiljem leidis abikaasa Malle ta rinnataskust sedeli, kirjutatud palvesoovi, mida Erich tahtis usus asetada Saalomoni templi alusmüüri kaljupraosse. See algas sõnadega: „Kõigi rahvaste elavale, taeva ja maa Jumalale . . ."

Igavikku on astunud rahvusliku tööpõllu tubli töömees ja üks meie paremaid lehemehi — Erich Ernits. Puhka rahus!

Pastor Helmut Rüdmik

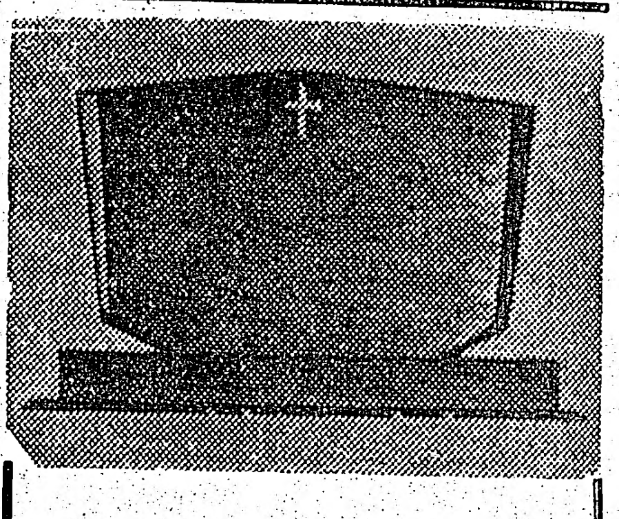

HAUAKIVID
Eesti ettevõte
YONGE MEMORIALS LTD.
2044 Yonge St. Toronto,
Ont. M4S 1Z9
(Davisville & Eglintoni vahel)
Tel. 487-2147

Südamest tänu kõigile, kes minu armsa abikaasa

ARKAADI ROSINA

kirstupanekust, matusetalitusest ja ärasaatmisest rohkearvuliselt osa võtsid, tema kirstu kaunite lilledega kaunistasid ja mulle mitmel viisil kaastunnet avaldasid ning toeks olid. Siiras tänu praost Emanuel Lepikule südamlike ja lohutavate sõnade eest, südamlik tänu Ap.-Õigeusu Koguduse laulukoorile G. Raagi juhatusel ja dr. R. Toile leinamuusika eest. Eriline tänu härradele J. Järvatile, A. Taelile ja K. Otsale liigutavate järelhüüete eest.

Veelkord tänan kõiki meie sugulasi ja sõpru mulle avaldatud toe eest.

VALVE

Eestlaste poolt eelistatud ja traditsiooniliseks kujunenud

MATUSEMAJA

o

Matusemaja on üle 115. aasta teeninud Metropolitan Torontot sama perekonna poolt väljakujunenud traditsioonidega. Moderniseeritud avarad ruumid, kvalifitseeritud personal ja küllaldaselt parkimiseruumi.

Väärikas teenimine

ROSAR-MORRISON FUNERAL HOMES LTD.

T. L. MORRISON — Funeral Director

467 Sherbourne St., Toronto, Ont. M4X 1K5
Telefon 924-1408

---

362 Danforth Ave.
Toronto, Ont.
M4K 1N8

GARDENIA
FLOWERS & GIFTS

Tel. 466-1951 või 466-1502

Värsked ja esmaklassilised lilled igaks sündmuseks.
Kunstkäsitöid kinkideks: ehted, merevaik, nahatööd,
puunikerdused, keraamika.
Räägitakse eesti, läti ja inglise keelt.

Küüditamiste mälestusteenistus St. Paul's katedraalis

Traditsiooniline küüditamiste mälestusteenistus peetakse Balti Liidu korraldusel tänavu teisipäeval, 14. juunil kell 7.30 õ. St. Paul's katedraalis, 227 Bloor St. E., kus balti mälestusteenistusi ka varem korduvalt on peetud.

Tänavuse balti mälestusteenistuse külaliskõnelejaks on prof. dr. Artur Vööbus Chicagost. Ta käsitab nii küüditamiste mälestamise päevapoliitilist külge kui ka selle vaimulikku tähtsust. Mälestuspäeva vaimulikus osas teenivad eesti, läti ja leedu koguduste vaimulikud. Liputseremoonia on balti veteranide ühingutelt.

Mälestusteenistuse kavalise osa esitavad eesti, läti ja leedu kunstilised jõud.

Eestlaste Kesknõukogu Kanadas palub eestlasi küüditamiste mälestusteenistusest arvukalt osa võtta.

OPTICAL STUDIO Ltd.
R. SCHMID, saksa optik
Suur valik euroopa prilliraame:
Zeiss, Rodenstock, Metzler.
Spetsialiseerunud contact lenside alal.
1586 BLOOR ST. W. 1 tänav lääne pool Dundas'e subway'd
Tel. 535-6252

Seenioride päev

Metro Toronto Zoo kuulutas teisipäeva, 21. juuni A.W. Miles Day'ks Toronto loomaaias Metro Toronto Zoo's.

A.W. Miles oli tuntud filantroop Torontos, kes omas kuni 1952. aastani Erindale'is 200-aakrilise privaatse loomaaia, mis oli publikule alati avatud vaba sissepääsuga, komplimendiks anti külastajaile jäätist. Koht oli populaarne koolidele ja perekondadele väljasõidukohaks ja eksootiliste loomadega tutvumiseks. Elukutseliselt ta oli omanimelise matusemaja omanik, mille 1981. a. ostis Humphrey Funeral Home. Jätkamaks oma eelmise omaniku traditsiooni, korraldab Humphrey Funaral Home sel päeval tasuta bussiühenduse pensionäridele Scarboro Town Centre'ist loomaaeda. Lisaks on kõigile seenioridele (üle 65 a.) vaba sissepääs loomaaeda, vabad sõidud Zoomobilil ja vabad Domain Rides, samuti kuum jook loomaaias olevalt MacDonald restoranilt.

Seenioridele pakuvad meelelahutust Roy Sonin ja London Bobbie. Ka esineb seal kohalik seenioride grupp võimlemise demonstratsiooniga.

Paljud eestlased — majaomanikud, ei tea
et teen igasuguseid raud- ja puuaedu
kruntide ümber.
B. RISTMÄGI, tel. 759-6424

KÕIKIDEKS KINDLUSTUSTEKS
H. LATER & CO. Ltd.
"INSURANCE"
1482 Bathurst St., 4 kord
(Bathurst—St. Clair)
Telefon kontoris 653-7815 ja 653-7816

TV-programm eestlasist Toronto kaabeljaamas

Tunniajaline televisioonisaade eesti rahvatantsudest, Kalev Estienne võimlemisest, A. Kuusi kandlemängust, Eestist antakse diapositiivide programm, kuna Toomas Metsala kõneleb eelolevast ESTO-84 suurüritusest esitatakse Toronto läänepoolses linnaosas Graham Cable TV piirkonnas. „Have fun will travel" seerias.

Saated toimuvad 9. juunil kell 4 p.l., laupäeval, 18. juunil kell 8 õhtul, esmaspäeval, 20. juunil kell 8 õ. Saadete abidirektoriks on Jaak Järve.

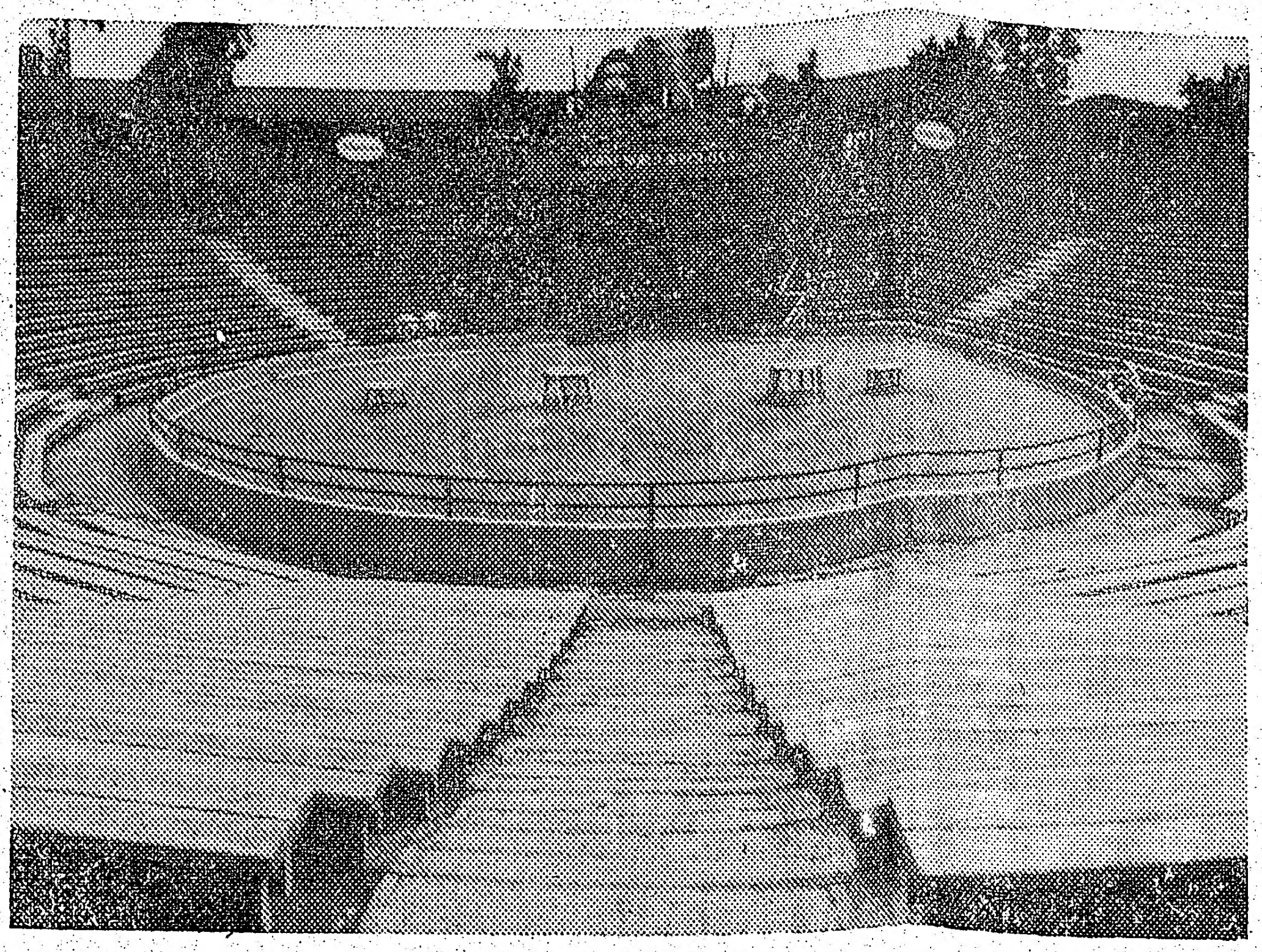

Marina World Jungle Theater, kus on 2500 istekohta, ootab eestlasi, kuna seal toimub Lääneranniku Eesti Päevade lõputseremoonia.

Göteborgi vabadusmarss

STOKHOLM (EPL) — Nelipühi-aegsed pidustused Göteborgis äratasid nii eestlaste eneste kui ka rootslaste tähelepanu. Üheks välispidiseks efektiivseks sündmuseks oli vabadusmarss Göteborgi südalinnas, kus tuhanded inimesed marssisid sini-must-valgete lippude all.

Vabadusmarss toimus pühapäeval, mil vastupidi eelmisele päikeselisele laulupeo päevale, puhus jahe ja vinge tuul. Tinahallid pilverünkad rändasid sajuga. Kuid vihma õnneks siiski ei tulnud ja see päästis kogu rongkäigu. Viimane asjaolu võimaldas rongkäigus osalejail esineda kauneis rahvarõivais, mis rongkäigu üldpildi muutis värvirikkamaks.

Rongkäik oli tohutu pikk, seistes Götaplatsenil ei näinud lõppu nagu tulevatki.

Kõikjal Eesti sini-must-valged lipud, osavõtjate asukohalinnu selgitavad plakatid ja loosungid, mil oli nõudeid nagu „Stoppa Sovjetimperialismen" (Peatage nõukogude imperialism),

„Fria val i Estlane, fria fack i Estland" (Vabad valimised Eestis, vabad ametiühingud Eestis") „Avkolonialisera Baltikum" (Vabastage Baltikum kolonialismi alt), „Sovjet ut ur Estland" (Nõukogud välja Eestist!), „Frihet for Estland" (Vabadus Eestile).

Rongkäigu tee kulges Gustaf Adolfi väljakult piki Östra Hamngatanit ja Kungsportsavenued Götaplatsenile. Vahemaa oli poolteist kilomeetrit ja võib öelda, et kui rongkäigu esimene osa oli kohal Götaplatsenil, polnud Gustaf Adolfi väljakult viimased veel startinudki.

Vabadusmarsi eesotsas oli kaks ratsapolitseinikku ja orkester, Ungdomorkestern Göta Lejon. Rongkäigu keskel orkestrid Göteborg Symphonic Band ja Sparvägens Muskkar.

Rongkäigu motoks oli „Vabadus ja rahu".

Rongkäigu jõudmisel Götaplatsenile oli rootsipoolseks kõnelejaks Rootsi Akadeemia liige ja Göteborgi ülikooli professor Erik Lönnroth. Rahvuskongressil vastu võetud apell loeti ette tuhandeile kogunenud eestlastele.

Apell on järgmine:

24. veebruaril 1918 kuulutati Eesti tema ajaloolistes ja etnograafilistes piirides Iseseisvaks Demokraatlikuks Vabariigiks. Seda tunnustasid teised riigid, Eesti oli täisõiguslikuks liikmeks Rahvasteliidus. Iseseisvas Eestis tehti suuri edusamme nii majanduslikul kui ka kultuurilistel aladel. See väikeriik ei ohustanud kedagi.

Vale, pettuse ja relvajõu abil okupeeris N. Liit a. 1940 iseseisva Eesti. Nõukogude Liidu okupatsiooniga kaasnes kommunistlik diktatuur terrori ja massilise inimelude hävitamisega. Ja veel nüüd, neli aastakümmet hiljem, kestab seal N. Liidu imperialistlik koloniseatsioon venestamise, inimõiguste rikkumise, loodusvarade hävitamise ja elatustaseme madalalhoidmisega edasi. Seal puudub sõna-, trüki-, organiseerimise- ja liikumisvabadus. Seal puudub kultuuriloomingu vabadus, mis on iga inimese ja rahva loomulikeks vajadusteks.

Kümned tuhanded eestlased põgenesid selle vägivalla ja terrori eest vabasse maailma. Nende vanemad ja esivanemad on sündinud Eestis, nende Isamaa on Eesti.

Väliseestlaste kohustuseks on kaasa aidata kodueestlastele nende võitluses tõe, õiguse ja vabaduse eest.

Venemaa etnograafiline ja kultuuriline piir asub ida pool Peipsi järve, nagu see kindlaks määrati Tartu rahulepingus a. 1920 N. Liidu ja Eesti Vabariigi vahel. Nõukogude Liidu piir ei asu Läänemere keskel.

Protesteerime selle vastu, et Göteborgi kommuun on N. Liidu konsulaaresinduse survel keelanud Eesti lippude väljapaneku Göteborgis.

Täna Göteborgi kogunenud eestlased nõuavad:

● et N. Liit lõpetaks inimõiguste rikkumise Eestis,

● et N. Liit lõpetaks okupatsiooni Eestis,

● et N. Liit viiks Eesti territooriumilt välja oma tuumarelvad, pealvee- ja allvee laevastiku ja muud sõjajõud koos varustusega.

Elagu Iseseisev Eesti! Elagu Eesti Demokraatlik Vabariik!

A.

Vancouver kutsub jaanitulele

Vancouveri Eesti Selts kutsub kõiki, kes sõidavad Vancouveri kaudu San Franciscosse Lääneranniku Eesti Päevadele, ja ka kõiki neid, kes on Läänerannikul puhkusel, 18. juunil 1983 JAANIPÄEVA PIDUSTUSELE MÄEOTSAL, Mission'is. Väravad avatud kell 1 p.l.

Kavas on laulukooride esinemised, rahvatantsud, mitmed mängud lastele, „barbecued" lammas, välis-baar ja jaanituli.

Tulge, laulge koos meie kooridega ja tantsige koos rahvatantsijatega. Meie sooviks on, et Kanada ida-provintside talendid ka meie Mäeotsa laval esineks.

Kes soovivad transporti või öömaja, neil tuleb võtta kontakti Milvi Puusepp'aga, 2430 Queens Ave., West Vancouver, B.C., tel. (604) 922-5606.

Pärnumaalaste kokkutulek Stokholmis

Pärnulaste kevadine koosviibimine toimus Stokholmi Eesti Majas. Osavõtjaid oli 63. Fil.lic. Mai Raud jutustas oma vanemate mälestusist Pärnus enne Esimest maailmasõda, märkides tolleaegse linnapea Brackmani ettenägelikkust parkide ja puiesteede planeerimisel.

Edasi jutustas ta seltskondlikust tegevusest Endla ja Pärnu Eesti Kooliseltsi juures ja eestlaste organiseerimisest linnavolikogu valimistel.

Eine ajal vesteldi omavahel sellest, kuidas Pärnu hiljem muutus moodsaks supellinnaks Rannahotelli ehitamisega.

Eesti nädalalõpp Baltimores

Juba aastaid on Baltimores toimunud Eesti nädalalõpp, varem Hopkins platsil ja nüüd, kus sadama rajoon on ümberehitatud, sisesadamas asuvas Kaufman Pavilionis. Tänavused nädalalõpupidustused toimuvad 18. ja 19. juunil. Avatseremoonia algab kell 1 päeval. Ajaloonäitus, vabaõhukohvik ja müügikioskid on avatud juba tund varem. Eelteates öeldakse, et loodetavasti tuleb seekord kohale ka eesti rahvaeepose kangelane Kalevipoeg saarepiiga saatel.

Kavalises osa esinevad rahvatantsijad Baltimore Eesti Rahvatantsurühm „Vanaranna", Baltimore Eesti Laulumehed, noortegrupp „Kuma", kandlemängijad, Baltimore Eesti Naiskoor ja ühendatud koor. Ettekanded jätkuvad pooletunniliste vaheaegadega.

Kioskites on müügil mitmekülgne valik käsitöid, ehteid ja raamatuid. Vabaõhukohvikus saadaval eesti leib, mulgikapsad ja pikkvorstid, küpsetussaadused ja kohv, jäätis ja puuviljad, muud maiustused ja karastavad joogid.

VAIPADE & MÖÖBLI PUHASTUS
auruga „steamcleaning"
HEL. ERIK LOKBIK 447-9834

Vanem daam vajab ühte suuremat või kahte väiksemat
TUBA
köögi ja vanniga, ilma mööblita.
Tel. 781-6394

ELEKTRIK
Sisseseaded, uuendused ja parandused elumajades või ettevõtetes.
Halling 762-9190
Litsents nr. E 1044

Väiksemaid REMONTTÖID
majade juures:
elekter, puutööd, torutööd (plumbing), kraanid, klosetid jm.
Helistage — J. MEIUSI 225-3283

Laevaõnnetus Volgal

MOSKVA — Reisijatelaevaga Volga jõel oli raske õnnetus, mis nõudis paljusid surmaohvreid, mõne arvates kuni paarsada. N. Liit ei avalda oma uudistes teateid kuritegudest ja õnnetustest, kuid seekord teatati riiklikes televisiooni-uudistes, et reisijatelaev „Aleksandr Suvorov" oli teinud avarii, kuid ei selgitatud lähemalt kuidas see juhtus.

Ebatavaline uudise edasiandmine ja fakt, et üks komisjon määrati juhtunu investigeerimiseks, kus juhiks on uusim poliitbüroo liige, esimene peaministri abi Geidar Alljev, näitab, et surmasaanute arv peab olema väga kõrge ja et seal võis kaasas olla välismaalasi, mida siiski otseselt on eitatud, või kõrgemal positsioonil olevaid tegelasi.

Teateid N. Liidu õnnetusist annavad ka eriteated vigastatuile antud abist,

mida seekord aga ei räägitud ja millest järeldatakse, et kõik laeval olijad on surma saanud.

Teadaandes öeldi, et valitsus on astunud samme hukkunute perekondade abistamiseks ja avarii järelduste elimineerimiseks. Lääne vaatlejad järeldavad viimasest, et avarii tõttu võiks laevaliiklus Volgal olla õnnetuse tõtu katkestatud.

Vastavalt Lloyd laevaregistrile on „Aleksandr Suvorov" 13.572-tonnine ja kuulub N. Liidu Murmanski laevakompaniile.

532-jala pikkune liinilaev ehitati Ida-Saksamaal 1979.

Eesti Korporatsioonide Liidust Montrealis

Vaba Eestlase 2. juuni kuupäeva kandvas numbris (41) ilmus kirjutis „EKL Montrealis 30-aastane". Kuna ajalehtedes ilmunud ajaloolisi ülevaate kirjeldusi kasutatakse tihti tulevikus ajaloo allikmaterjalidena, siis sellelt seisukohalt lähtudes see artikkel vajab tõisolude jalule seadmiseks korrigeerimist.

Esimene EKL'i üritus Montrealis toimus tegelikult kaks aastat varem, s.o. 31. märtsil 1951. aastal EKL'i 36. aastapäeva perekonnaõhtu näol. Seega käesoleva aasta kokkutulek ei olnud mingit juubelit tähistav aasta, vaid kohapealne 32. aastapäev. Samuti on 1951. aasta märgitud „Eestlased Kanadas" teose Montreali regionaalses kirjutises esimese EKL'i kohapealse üritusena.

Millest johtub siis selline eksitus. Peamiseks põhjuseks on arvatavasti asjaolu, et dokumendid jäävad suures osas presideeriva konvendi arhiivi. Käesoleval aastal on kohapeal presideerivaks konvendiks Korp! Rotalia ja oli seda nähtavasti ka 1953. aastal.

Seega nimetatud ajalooline ülevaade on rajatud selle konvendi arhiivimaterjalidele ja ka kirjutise autor nähtavasti ei olnud teadlik, et oleks võinud kummutada aastapäeva puhul esitatud ülevaadet.

Aastad 1949—1951 olid teatavasti eestlaste Kanadasse immigreerumise kulminatsiooni aastaiks. Esimesed korporatsioonid alustasid Montrealis organiseeritud tegevust 1950. aastal. Mitmed aga 1951. a. või hiljem.

Presideerimise järjekorras oli 1951. aastal EKL'i presideerivaks konvendiks kohapeal Korp! Fraternitas Estica, juhatusega: Harald Teder, Vernev Kulmar (vanamees) ja Erich Rebas.

Arhiivimaterjalide andmeil Korp! Fraternitas Estica korraldas EKL'il 36. aastapäeva perekonnaõhtu 31. märtsil 1280 St.-André tänaval asuvas Salle Samson ruumes.

Osavõtjaid kokku daamidega oli 63 ja esindatud oli kaheksa korporatsiooni.

Osavõtjate nimekirjast võiks lugeda, et neist korporatsioonide liikmeid oli 31. Osavõtjate enamuse moodustasid Vironia ja Fraternitas Estica perest.

Vaba Eestlases toodud fotol võib tunda ära viis esimesest ürituseest osavõtjat: E. Uibopuu, V. Kulmar, T. Leete, H. Hagel ja K. Utsal. Tegelikult esimesest üritusest osavõtjaid on käesoleval ajal, s.o. pärast 32 aastat, elavate kirjas 25 ümber, kellest väga kõrge protsent kuulub ka praegugi nende organisatsioonide liikmeskonda.

Selleaegsest dollari ostujõust annab teatud kujutluse, kui märkida,

et kolmeliikmelise orkestri kulu oli $55.00, õhtusöök isikult maksis $2.00. Alkoholi kulu keskmiselt isikule oli $1.34.

Konsumeeriti 124 pudelit karastavaid jooke, kogu kuluga $12.40 (ostetud kohapealt). Repart isikult oli $5.00.

Kirjeldatud üritust EKL'i raames tuleks kogu Kanada ulatuses lugeda esimeseks, kuna EKL'i albumi andmeil toimus esimene üritus Torontos aastaid hiljem.

E. Soomet

KÕIK AIANDUSTARBED
TIMBERLINE NURSERIES and LANDSCAPING LTD.
26 Ferndale Dr., Barrie, Ont. (Hwy 90 & 400)
Külastage meie äri ja kasvuhoonet teel suvilasse.
Tasuta nõuanne koduümbruse kaunistamiseks.
Omanikud LIA ja ERIK HESS
Tel. 705-726-2951

Osteti Esto Valley

(Algus lk 1)

Eesti ühiskonna vajaduste kõrval tulevat majandamiseks kasutada kanada üldsuse vajadusi sellise maa vastu ja esinevatki võimalusi Esto Valley väljaüürimiseks kanadalastele mitmesugusteks treeninglaagreiks.

Kohaliku Orangeville õpetajaskonna poolt on juba huvi selle vastu näidatud.

Seal tekkivat võimalus üles ehitada eesti küla meie rahva ja ajaloo tutvustamiseks. Ette on nähtud toitlustamiseks sobiv restoran, milleks esialgne varustus olevat alles eelmisest omanikust.

EKK juhatusliikmed selgitavad, et Esto Valley ettevõtte alustamist on kaalutud pikalt ja ettevaatlikult. On kaalutud võimalikku majandusliku kandepinna ja organisatsiooni meetodit, kas eraisiku või rahvaomandusena. Kõige paremad võimalused leiti kanadalastest professionaalsete nõuandjate kui ka Eesti Kunstide Keskuse juhatuse poolt, et maa-ala omajaks on rahvas. Siis avaneb võimalus riikliku toetuse saamiseks, mis kindlustab programmide läbiviimise eesti rahva hüveks.

EKK juhatus on pidanud vastama küsimusele: kas on veel neljandat suuremat maad eestlastele vaja:

Vastus olevat jaatav, sest polevat tegemist võistlemisega juba olemasolevate kohtadega, vaid hoopis lünga täitmisega, mis ei võistle eesti ühiskonnas.

Nüüd on EKK juhatusel jäänud üle oluline samm: koguda eesti ning kanada ühiskonnalt ühe aasta jooksul $105.000, milline summa on küllaldane maa-ala kinni maksmiseks ja siis asuda järgmise faasi juurde — Eesti Kunstide ja Spordikeskuse ESTO VALLEY väljaehitamisele eesti rahvuskultuuri säilitamiseks ja arendamiseks. Olevat vaja toonitada, et Esto Valley ei teeni ühegi üksiku grupi, vaid terve eestlaskonna huvisid, milleks kõikide rahalist panust on nüüd igaühe jõukohaselt vaja.

Ostulepingule kirjutati alla ja maksti sisse mahamaks $30.000 1. juunil.

Suure projekti teostumine on jäänud EKK usalduskogu alla, kusjuures eksekutiivjuhatus andis selleks oma soovituse.

Senised annetajad on tahtnud sellega midagi teha eestlastele, oma rahvale.

Stella Kerson ütleb, et kuna tema on EKN rahvuskultuuri komisjoni esimees, siis on tema kaudu maaostul ühendus ka EKN-uga, mis laiendab Esto Valley rahvuskultuuriliseks ettevõtteks.

Diskussioonil andsid intervjuu andjad lisaseletusi Esto Valley tulevikuvõimaluste üle. A. Truuvert mainis,

et see oli väga soodne ost, kuna aastaid tagasi taheti sama maaala ära osta üle kolme korra kõrgema hinnaga.

Krundil oleva hoone ehitamine maksis 1972. a. $95.000, muud kulud $250.000, mis näitab, et eelmine omanik oma suusakuurordi rajamisel investeeris sinna $345.000. Mõnda neist on võimalik ümberehitamisega kasutusele võtta, kuna praeguses suusahoones on 4200 ruutjalga põrandapinda. Ka olevat võimalik hoonele teine korrus peale ehitada.

☆

Lähemat informatsiooni annavad Märt Pihl, tel. (416) 881-4405, Stella Kerson, kunstide programm (416) 259-9779 ja dr. Jaan Roos, spordi programm (416) 481-9186. Annetusi võib saata EKK laekuri Antoni Truuverti nimel: Estonian Arts Centre, 958 Broadview Ave., Toronto, Ont. M4K 2R6.

SPORT

Spordimärkmeid

Havai saartel on juba paar aastat korraldatud ülimitmevõistluse jõuproovi, et selgitada nn. raudset inimest. Alustatakse 4 km ujumisega millele järgneb 180 km pikkune jalgrattasõit ning lõpuks tuleb osaleda maratonijooksus 42.195 km. Viimasel võistlusel oli ligi 1000 osalejat, kellest üle 90 protsendi lõpetas, aeg oli 9 tunni piirides!

☆

Kolm kuud väldanud Maailmakarikavõistlused (kaks 5 km ja neli pikemat distantsi, üks vähemalt 20 km) võitis soomlanna Marja-Liisa Hämäläinen 144 punktiga. Teine oli norralanna Brit Pettersen 136 punktiga. Soome suusaspordile oli märts veel üks edukas sündmus, kui nende 19-aastane noormees Matti Nykänen võitis Maailmakarika suusahüpete sarja 277 punktiga. Teiseks tuli kanadalane Horst Bulau 260 punktiga ja kolmandaks jäi 1981. ja 1982. a. sarja parim, austerlane Armin Kogler, 211 punktiga.

★

Maailma ujumise tipptulemusi 1982

Naised

100 m vabalt — 55,34, B. Meineke (Ida-Saksamaa)

200 m vabalt — 1.59,53, A. Verstappen (Hollandi)

400 m vabalt — 4.08,82, T. Wickham (Austrl.) maalimarekord (MR)

800 m vabalt — 8.27,48, K. Linehan (USA)

100 m rinnuli — 1.09,14, U. Geweniger (Ida-Saksamaa); 1.10,99 — 4) A. Ottenbrite (Kanada)

200 m rinnuli — 2.28,82, S. Varganova (N. Liit); 2.32,07 — 4) A. Ottenbrite (Kanada)

100 m liblikat — 59,41, M. Meagher (USA)

200 m liblikat — 2.07,14, M. Meagher (USA)

100 m selili — 1.01,30, K. Otto (Ida-Saksamaa)

200 m selili — 2.09,91, C. Sirch (Ida-Saksamaa) (MR)

200 m kompleksi — 2.11,79, P. Schneider (Ida-Saksamaa)

400 m kompleksi — 4.36,10, P. Schneider (Ida-Saksamaa) (MR)

☆

Pontiac'is peetud sisevõistlustel ületasid shveitslane Felix Böhni ja ameeriklane Bradley Pursley teivashüppes 5.63, ameeriklased Brian Stanton ja Leo Williams hüppasid kõrgust 2.29.

Spordiuudiseid kodumaalt

Sotshis peeti N. Liidu meistrivõistluste jalgratturite kriteeriumisõidu esimene etapp, tartlane Riho Suun oli 16 punktiga kolmas. Teisel etapil Suhhumis oli ta aga 44 punktiga ülekaalukalt parim, võites kuus vahefinishit kümnest ja tõustes sellega ka liidrikohale (kokku 60 p.). Võistluse kolmas ja viimane etapp toimub aprillis.

☆

Haanjas korraldatud suusamaratonist võttis tänavu osa üle 700. Kubija suusastaadionilt startis 214 võistlejat, nende hulgas 26 naist. 30 km distantsil oli matkajaid üle 500.

☆

Kavgolovos peetud N. Liidu meistrivõistlustel laskesuusatamises oli Urmas Kaldvee 10 km teine ja 20 km neljas.

☆

Eestis peetud laskmise karikavõistlusel püstitas aastaid maailma paremikku kuulunud Matti Jõgi 394 silmaga Eesti rekordi metssealaskmises 20 pluss 20 lasku. Ivar Randmer saavutas 60-lasulises harjutuses 598 silma.

☆

Tallinna ammulaskurite võistlustel kogus harjutuses 2 x 18 m maailmarekordist parema kogusumma 599 silma Georg Männik. Samal võistlusel naistele tuli võitjaks Merike Sikemäe 599 silmaga.

Eesti Kultuurifondi laureaatidele auhindade väljajagamisel. Pildil fondi esimees prof. Jaan Timusk, EKK president Stella Kerson ja laureaat Edgar Kink.
Foto: Vaba Eestlane

RISTSÕNA NR. 1147

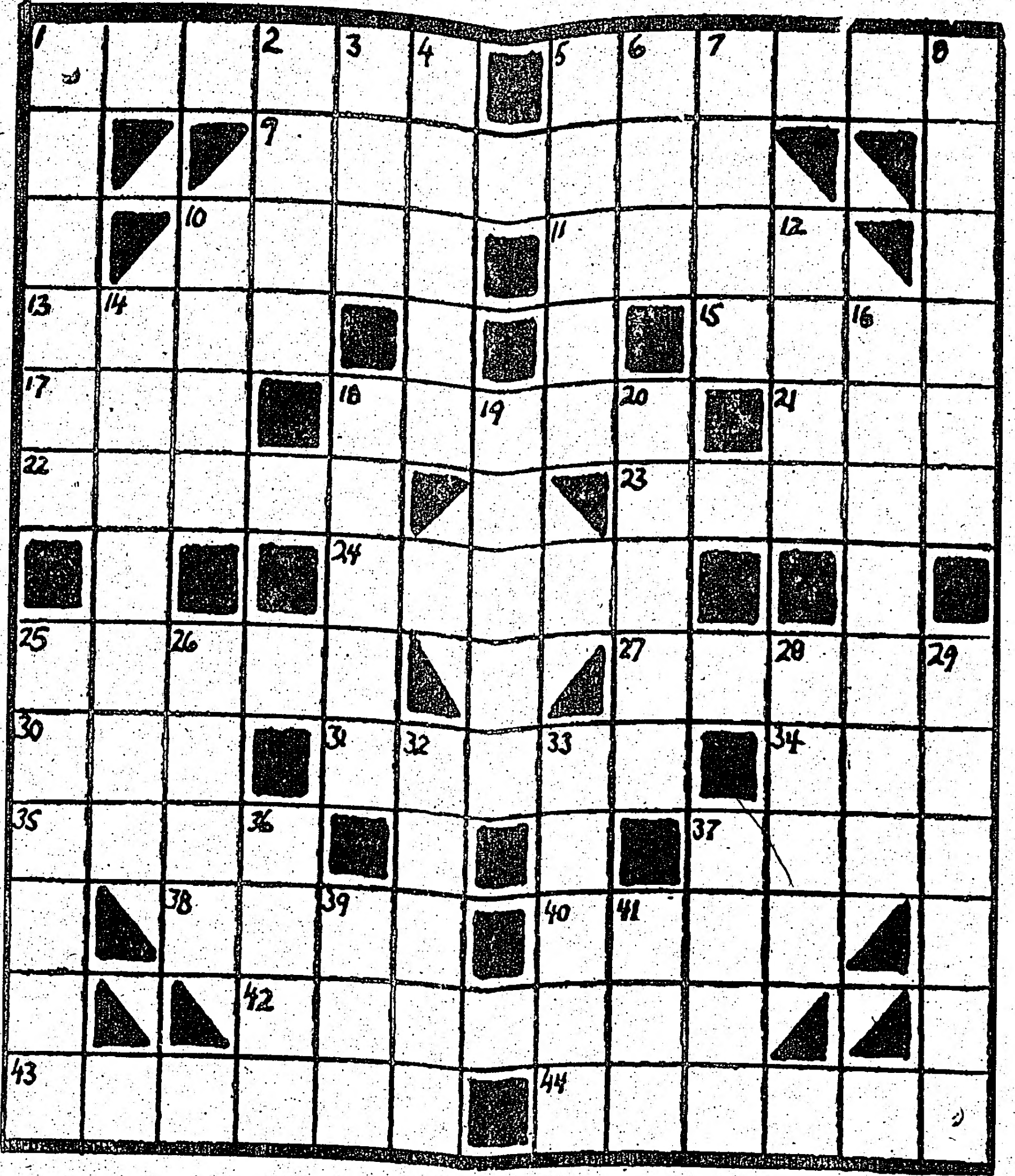

Põikread: 1. Lind, 5. Kiirkäskjalg, 9. Itaalia riigipea, 10. Ühendus, 11. Muistsete eestlaste püha paik, 13. Iluese, 15. Lähis-Idas elava ristiusulise rahva liige, 17. Tühi koht, 18. Start, 21. Poola tiitel, 22. Poolitatud riik, 23. Kookospähkli tuum, 24. . . .-Laama — Tiibeti usuline juht, 25. Ollakse õhtul, 27. . . . iseennasttuntud ütlus, 30. Sinus, 31. Suutäis vedelikku, 34. Koha määrsõna, 35. Doonau lisajõgi, 37. Postisaadetis, 38. Viimane E. V.-aegne Tartu ülikooli rektor, 40. Linna nimi Vanas Testamendis, 42. Mari, 43. Eesti skautide vanem Kanadas, 44. F. Tuglase novellikogu.

Püstread: 1. Küttematerjal, 2. Muistsete egiptlaste püha härg, 3. Eesti maletaja, rahvusvaheline meister, 4. Vähemtuntud eesti naiskirjanik, 5. Eesti saar, 6. Puhkus, 7. Sort, 8. Omaaegne Eesti sõjalaev, ka rannaküla Hiiumaal, 10. Kattematerjal, 12. Pori, 14. Teatud liiki ajend, tung, 16. Kaaslane, paarimees, 18. Kõrgem seisus minevikus, 19. Kõrgustik Iisraelis, lahingute paik, 20. Visand, 25. Virkus, agarus, 26. Võõrasisa, 28. Eitav sõna ühes võõrkeeles, 29. Ettekanne, 32. Graafiline kunstiteos, 33. Kõver ese, 36. Jõud, 37. Karjumine, 39. Linn Hiinas, 41. Kolmikvokaal.

RISTSÕNA NR. 1146 LAHENDUS

Paremale: 4. Kadak. 7. Kalur. 9. Kupar, 11. Lumi. 12. Luik, 13. Tuba. 14. Aabits. 16. Vasar. 17. Peos. 18. Ilmar 20. Otse. 23. Aasta. 26. Uulits. 29. Ahas. 30. Lagu. 31. Amet. 32. Kevad. 33. Kalev. 34. Verst.

Alla: 1. Kari. 2. Takla. 3. Valus. 4. Kumari. 5. Kuub. 6. Fakte. 8. Luba. 10. Piip. 13. Tartu. 14. Almus. 15. Soots. 19. Raamat. 21. Sulev. 22. Elav. 24. Ahel. 25. Sater. 27. Igav. 28. Tuder. 31. Aksi.

Müügil VABA EESTLASE talituses:

REHVITUD PURJEDEGA II

Sündmusi ja jutustusi mereelust

Eesti Kaubalaevastiku Juhtkonna Koondise, Torontos väljaandel, 302 lk.

HIND $8.— pluss saatekulu Kanadasse $1.—, mujale $2.—

IN MEMORIAM MIHKEL LÜDIG

Valik Mihkel Lüdigu loomingust

Ettekantud 100-aastase sünni mälestamise kontserdil 9. novembril 1980 Torontos

I küljel: AVAMÄNG — FANTAASIA, LINDA LAUL, IGATSUS, BALLAAD.

II küljel: JAANIÖÖ — sümfooniline poeem, PÕLISMETSA JÄRV, KITS ja HUNT, LAPSEPÕLVES, LAEVNIK, ÜKS PISAR VEEREB, KOIT.

Kaastegevad sümfooniaorkester, noortekoor „Lootus", T. E. Meeskoor, T. E. Segakoor, solistid Õnne Laikve, Irene Loosberg ja tshellist Winona Zelenka. Juhataja P. P. Lüdig.

HIND $13.50 pluss saatekulu

Saadaval „VABA EESTLASE" talituses ja Eesti Abistamiskomitee äris, 958 Broadview Ave., Toronto

ILMUS

ARVI TINITSA koostatud

Lennuväe abiteenistuslaste sõjasõitu II maailmasõja lõpupoolel kirjeldav suurteos

Välgumärgi kasvandikud

560 lk pluss 80 lk fotosid ja dokumente

Hind $47.00 pluss $1.50 saatekulu Kanadas
$3.00 teistele maadele

Saadaval Vaba Eestlase talituses

EKK Kultuurifondi auhinnaga kroonitud

IVAR IVASK'i poeem

VERANDARAAMAT

Luuletaja kaheksas luuleraamat on pühendatud oma surnud vanemaile „kelle vaimust ja vaimustusest sündisid veranda ja verandaraamatu autor".

Hind $7.00 pluss 50 centi postikulu

Müügil VABA EESTLASE talituses

Friedrich Reinhold Kreutzwald

KILPLASTE

IMEVÄRKLIKUD, VÄGA KENTSAKAD, MAAILMAS KUULMATA JA TÄNINI VEEL ÜLESKIRJUTAMATA JUTUD JA TEOD

Kalkuni keelest maakeelde tõlgitud ja meie külade kombklikuks mõnes tükis ümber solgitud

2.

Kääride-ihuja oigas, kratsis pead ja ütles:

„Oh, kulla vennikesed! ehmatus on mul jutu maa põhja pillutanud!" —

Seda kuuldes läksid kilplaste nõuisandad joostes koju, tõid sealt labidad, kangid, sõnnikuhargid ja mis muidu neil kätte juhtunud, kaasa ja hakkasid seal kohal kaevama, kuhu kääride-ihuja oli maha kukkunud; sest nad arvasid kohe, et kerge jutt veel väga sügavale ei võinud vajunud olla ja lootsid jutu maa seest kätte saada. Aga kui nad aegamööda juba mõne sülla sügavuseni olid kaevanud, ei tulnud kadunud jutust veel sabaotsakestki nähtavale. Ilmaasjata tehtud töö tegi meestele natuke meelehaigust, mõned arvasid võõra mehe petiseks jutu tee juhatusel, teised arvasid jutu tuulde olevat läinud ja kiitsid nõuks, kodunt tuulamise sarjad tuua, millega jututerad tuule aganatest võiks välja sõeluda.

Seal tuli neil õigel ajal meelde valmiskaevatud auku muu asja tarbeks toimetada. Kui sellepärast pikka tarka aru oli peetud, võeti viimaks ühel meelel nõuks, kaevatud august kaevu teha. Üks tarkadest tehtud kaev nõukoja ligidal võis kogukonnale suurt kasu saata; sest kes siit kord märga võttis, see karastas oma vaimu ja keha ühtlasi.

Aga et keegi veel kaevu sügavust ei tundnud, sellepärast hakkasid kilplased kaevu mõõtma. Nad panid ühe tugeva ridva põigiti üle augu, üks nõuisand sasis mõlema käega ridvast kinni, teine jälle oma kätega jalust, sedaviisi jälle kolmas ja neljas, nõnda et üks ikka käsipidi teise jalgade küljes rippus. Kui aegamööda esimesel üleval ridva küljes rippuval mehel koorem raskeks püüdis minna, hüüdis ta alla:

„Armsad naabrid, ae! pidage endid tugevasti kinni, seni kui ma käed natuke ridvast lahti lasen ja pihusse sülitan, et ridvast ei libiseks."

Seda öeldes päästis ta käed ridva küljest, nii et kõik hunnikusse kaevu põhja langesid. Sest tükist võib igamees näha, kuidas ka targad ühe korra võivad eksida. —

Viimaks peeti sellepärast pikka nõu, kuhu august väljakaevatud muld pidi pandama, mis risuks ees oli. Pika läbikuulamise ja asjaarvamise peale oli üks nõuks kiitnud, teist sügavat auku kaevata ja mullahunnik sinna sisse visata. Mehed vaatasid tükk aega suud ammuli üksteise silma ja mõtlesid asja pikemalt läbi; viimaks küsis üks arglikult:

„Kuhu siis selle mulla paneme, mis uuest august välja kaevame?"

„Noh," kostis esimene — „mis tõlplased teie olete, et seda ei mõista! Auk tuleb nii sügav kaevata, et mõlemad hunnikud sisse mahuvad." —

Kui Eikuskil-maa ülemisanda saadikud seda olid kuulnud, ei mahtinud nad kauemaks sinna jääda, vaid tõttasid täis häbipunetust teele; sest nüüd märkasid nad, kuidas nende pisuke tarkus kilplaste tarkuse vastu ei võinud hakata.

Nad läksid siis oma ülemisanda juurde tagasi ja viisid sõnumeid kõigest, mis nad Kalkunimaal olid kuulnud ja näinud, ja mis nende eneste lai tarkus sest kuuldust ja nähtust pikemalt välja oli arvanud. Nad tõotasid ka ülemisandale ükskord veel sinna tagasi minna ja kilplaste kombeid sügavamalt püüda tundma õppida. Enne seda lubasid nad muret kanda, kodunt rohkem mõistust kaasa võtta, miska nad kilplaste tarkust paremini võiksid mõõta ja teistele kasuks koju tuua.

KILPLASTE TEINE JAGU.

Esimene peatükk.

Kilplaste algusest, tõusust ja nimest.

Vanarahvas teadis ja kõneles juba mõnesaja aasta eest seda kena tarka sõna, mis ka meie ajal igas tükis tõeks läheb:

Kuidas vanemate lugu,
  Näitab kohe laste sugu:
Kus vanad ausad, vagad, head,
  Siis seda nende lapsest näed.
Kui viljast tunnistame puu,
  Nii näitab laps: kas ema truu.
Kas julge kotka pesas ka
  Arglikku tuid võib haududa?
Mis pesemata unustad:
  Kas sest saab riiet valgemat?
Ma palun, pange tähele:
  Jutt passib igamehele.

Just sedasama võib kilplastest taga Uppakallo Kalkunimaal laia kiitusega ja täiema õigusega ütelda. Sest ka nemad olid truult oma kallite esivanemate jalajälgedesse astunud ega kuskil kõrvale põiganud: kuni neid kibedam häda, mis mingist käsust ei hooli, pakilt sundis teisele teele minema, mis nad isamaa õnneks ja kogukonna tuluks sedamaid oma jalgade alla võtsid, kuidas sest pikemalt peab saama kuulutatud.

Kuulsate kilplaste vanapõlve ajaraamatud on kõik ühel raskel tulekahjul ära põlenud, mis nende peale vitsaks langes, ja nagu mõned ütlevad, sellest oli tõusnud, et nad ükskord enne jõulu tapetud siga kõrvetades väga suure tule olid teinud. Aga et seesinane ütlemine üsna vale on, saab lugeja jutu lõpetusel kuulda, kus tulekahju alustust ja lugu tõtt mööda räägitakse. Mulle enesele niihästi kui lugejale kahjuks ei või ma kirja põhja peale midagi pikemalt nende vanast põlvest tunnistada. Aga kui seda tohime uskuda, mis vanarahva ennemuistne jutt neist avaldab (ja üsna tühjaks ei tohi neid juttusid iial panna, sest kui ka mitte hoopis, näitavad nad tükati tõsised), siis leiame, et nende esivanemad sealtpoolt välja olid tulnud, kust päike iga hommiku tõuseb. Nimelt kiidab vana ennemuistne jutt, et kilplaste esivanemad kõige kuulsamast tarkade soost maailmas olid sündinud, sellepärast siis, nagu ülemal tarksõnas kuulsime, nende kuulsate esivanemate viisakad kombed ja kõrge tarkus nende küljes siginesidki.

Kirjasõnumeid mööda on teada, kui tänamatu hommikumaa rahvas vanal ajal tarkade vastu oli olnud, nii et kui nad neile õnne korral surma ei teinud, siis ajasid nad neid omalt maalt siiski välja. Sellest võib hõlpsalt ära mõista, et sellesarnasel kombel ka kilplaste esivanemad omalt maalt olid välja pillutatud. Et nende sugu mitte neist halvemaist tarkadest ei võinud olla, seda tunnistavad nende järelejäänud tööd ja teod igas kohas. Sest nende järeltulevas põlves — kilplastes, kellest meie jutt edaspidi saab rääkima, — on avalikuks läinud, mis ülemalkuulutatud tarksõna niihästi kui üks teine sarnane vanasõna ütleb: ega käbi kännust kaugele ei kuku.

Kilplased tõusid oma suguisade sarnases tarkuses ja mõistuses. —

Aga pikemalt ütleb üks tarksõna: kahju õpetab mehe kavalaks, ja üks kass, kes kord oma karvu kõrvetanud, kardab tuld. Nõnda olid ka kilplased omas suures tarkuses ettevaatlikult selle eest hoolt kandnud, et nad teist korda seeläbi oma maad ära ei kaotaks, kui nad üksnes teiste inimeste kasuks ja tuluks oma tarkust tarvitaksid. Sellest peab armas lugeja sedamaid pikemalt ja laiemalt teadust saama.

(Järgneb)

JAAN ALMER

KATUSETÖÖD

Tel. 293-2128
773-2014

Teeme uusi ja parandame vanu nii linnas kui ka suvilates.

SAN FRA

San Fancisco lah
mõned tuulepuhangud
nud tormist kevadet.
on jõudmas lõpufaasi,
se päevani. Kuid ukse
arvukalt mitte ainult
lumbiast vaid ka Ala
kaugematest eesti kan
tere tulemast!

Nende tulek on
luse tähendust välism
da eestluse tegelikkus
meie rahvuspärandit n
metunde ning omapä
tervitustest, helgiks ne
Elame vabana ja tahan

Oleme eestlased
idast või läänest!

Tere tulemast San

NÄDA

Olgugi et mõned kav
põhjustel, peaks alljärg

LAUPÄEV, 25.

Hilis-pärastlõunal GE
KOKK
Referaa

PÜHAPÄEV, 26

14.00—15.30 ESINE
Eesti n
Embar
14.00—19.00 ESTO-
Evelyn
14.00—18.00 MAJU
Inform
tuslaud
14.00—17.00 MÜÜG
Eestipä
niirid m
16.00—19.00 RAHV
Üldtant
18.00—24.00 TUTVU
Õhtusö
19.00—02.00 KLUB-
Huban
vein, su
Eric Te

ESMASPÄEV, 2

08.00— TÄPSU
Pacific
(Viiman
08.00—12.00 MALE-
Noortel
09.00 AVAJU
West P
koolist,
olevad
09.00—18 00 INFOR
Pääsme
päevade
10.00—12.00 ÜHEND
Ava-akt
10.00—16.00 MÜÜG
12.00—13.00 ESINE
Lühi-ko
Squareis
13.30 AVAAK
Cox Sta
lippude
mängud
16.00—18.30 KUNST
Kunstiz
16.00 TORON
Meie no
Maripuu
Hea või
lastele e

EOLL TEATED

Meie ei taha olla, ei ole—
vaikiv, ununev lehekülg
aegade raamatus.

Anna Haava

SAN FRANCISCO KUTSUB

San Fancisco laht sädeleb juba päris suvises päikesepaistes; ainult mõned tuulepuhangud ning öised uduvined meenutavad veel möödunud tormist kevadet. Ka Läänerannikku Eesti Päevade ettevalmistused on jõudmas lõpufaasi, olgugi et askeldused jätkuvad küllap vist viimase päevani. Kuid uksed on avatud ning külalisi on teada tulemas juba arvukalt mitte ainult mandri läänerannikku osariikidest ning Briti Kolumbiast vaid ka Alaskast, Havaist ning samuti rõõmustaval kombel kaugematest eesti kantsidest Kanada ja Ühendriikide idaosas. Kõigile tere tulemast!

Nende tulek on selgeks vastuseks küsimusele, mis puudutab eestluse tähendust välismaal. Nad tulevad, et jällegi näidata ning kinnitada eestluse tegelikkuse tugevat rakendust, mis ilmneb tahtest viljeleda meie rahvuspärandit nii mitmel kujul kui võimalik. See on eesti südametunde ning omapära väljenduseks, mis otsekui õhkuks saabujate tervitustest, helgiks nende silmist üritustel ja kajaks eesti häälte kõlast. Elame vabana ja tahame ka Eestit näha taas vabana.

Oleme eestlased ja eestlasteks jääme, tulgem kas põhjast, lõunast, idast või läänest!

Tere tulemast San Franciscosse!

HEINO JÕGIS
Eesti Rahvuskomitee Ühendriikides
Peavolinik Edelas

NÄDALA KAVA:

Olgugi et mõned kavamuudatused võivad veel juhtuda mitmesugustel põhjustel, peaks alljärgnev olema lõplik päevade kava.

LAUPÄEV, 25. juuni 1983

Hilis-pärastlõunal	GEISLINGENI GÜMNAASIUMI VILISTLASTE KOKKUTULEK. Referaadid, ühine õhtusöök, tants „La Cantinas".

PÜHAPÄEV, 26. juuni 1983

14.00—15.30	ESINEMINE LINNAS Eesti noorte esinemine San Francisco avalikkusele Embarcadero Centeris.
14.00—19.00	ESTO-84 VÕIMLEMISE SÜMPOOSIUM. Evelyn Koop valmistab ette ESTO-84-ks.
14.00—18.00	MAJUTAMINE JA REGISTRATSIOON. Informatsioonilaud avatud. Vajaduse korral on majutuslaud ka teistel aegadel avatud.
14.00—17.00	MÜÜGILAUD AVATUD. Eestipärased käsitööd, raamatud, heliplaadid ja suveniirid müügil.
16.00—19.00	RAHVATANTSU HARJUTUS. Üldtantsude harjutus võimlas.
18.00—24.00	TUTVUMISÕHTU. Õhtusöök, õlu, vein, kohv, suupisted üliõpilas-sööklas.
19.00—02.00	KLUB-ESTO AVAMINE. Hubane koosviibimine nooremale generatsioonile. Õlu, vein, suupisted. Esinevad „Esto Westo" orkester ja Eric Teose.

ESMASPÄEV, 27. juuni 1938

08.00—	TÄPSUSLASKMINE. Pacific Rod & Gun Clubis ülikooli läheduses. (Viimane aeg registreerimiseks).
08.00—12.00	MALE- JA KABETURNIIR. Noortele ja täiskasvanutele, „La Cantina" saalis.
09.00	AVAJUMALATEENISTUS. West Portal Lutheran kirikus, umbes 1,5 miili ülikoolist, hea trammiühendus. Teenivad kõik kohalolevad õpetajad, jutlustab õp. T. Vaga.
09.00—18.00	INFORMATSIOONILAUD AVATUD. Pääsmete müük ja kättesaamine, informatsioonid päevade, linna jm. üle.
10.00—12.00	ÜHENDKOORIDE HARJUTUS. Ava-aktuse ja vaimulikud laulud. McKenna teatris.
10.00—16.00	MÜÜGILAUD AVATUD.
12.00—13.00	ESINEMINE LINNAS. Lühi-kontsert San Francisco avalikkusele Union Squareis all-linnas.
13.30	AVAAKTUS. Cox Staadionil. Esinemised, kõned, tervitused. Pidulik lippude defilee ja mälestusnaelte kinnitamine. Spordimängude avatseremoonia.
16.00—18.30	KUNSTINÄITUSE AVAMINE. Kunstizhürii määrab oma auhinnad.
16.00	TORONTO NOORTE TEATRIANSAMBEL. Meie noorema generatsiooni teatritegelase Elmar Maripuu näidend „Ancestral Voices" inglise keeles. Hea võimalus tutvustada oma mitteeestlasist kaaslastele eesti teatrit ja ajalugu.
18.00—02.00	KLUB-ESTO AVATUD. „Mr. ESTO" valimised. Esinevad Lindau Õed ja Liisa & Tõnu Sepp.
20.00	NOORTE KONTSERT. Meie noored kunstnikud pakuvad kirevat populaarsemast loomingust.

TEISIPÄEV, 28. juuni 1983

08.00—12.00	VÕRKPALL. Ülikooli võimlas.
08.00—12.00	NOORTE OLÜMPIAAD. Cox Staadionil.
08.00—15.00	GOLF. Dilden Park, Oaklandis.
08.00—12.00	BRIDZH. „La Cantina" ruumis.
09.00	HOMMIKUPALVUS. Baptistide kirikus Stonestownis. Teenib evangelist Endel Siitam.
09.00—12.00	INFORMATSIOONILAUD AVATUD.
10.00—15.00	KUNSTINÄITUS AVATUD.
10.00—16.00	MÜÜGILAUD AVATUD.
12.00—14.00	PÄRNU TÜTARLASTE JA POEGLASTE GÜMNAASIUMI ENDISTE ÕPILASTE KOKKUTULEK JA LÕUNASÖÖK. „La Cantina" ruumis.
12.00—13.00	ESINEMINE LINNAS. Lühi-kontsert San Francisco avalikkusele Embarcadero Centeris.
14.30	TORONTO NOORTAIDURITE KONTSERT. Noortekoor „Lootus", „Ritmika" võimlejad, TERR „Kungla" jt. McKenna teatris.
16.30	KLASSIKALINE KONTSERT. Sopran Epp-Karike Jürima-Sonin, bariton Mati Riivald ja klaverikunstnik Paul Zawilski.
18.00—02.00	KLUB-ESTO AVATUD. „Tantsuturniir-õhtu". Esinevad Urmas Kärner, Kati Keister ja Puus Brothers.
20.00	TORONTO NOORTE TEATRIANSAMBEL. Elmar Maripuu näidend „Esivanemate hääled" eesti keeles.

KOLMAPÄEV, 29. juuni 1983

07.30	AUGSBURGI GÜMNAASIUMI VILISTLASTE ÜHINE HOMMIKUEINE. Ühiselamu sööklas.
08.00—12.00	NOORTE OLÜMPIAAD. Ujumine ülikooli ujulas.
08.00	VÕRKPALLI LÕPPMÄNGUD. Ülikooli võimlas.
08.00	TENNISEVÕISTLUS. Ülikooli tenniseväljakul.
09.00—12.00	LAUA-TENNISE VÕISTLUSED. „Mary Park" elamu seltskonnaruumis.
09.00	HOMMIKUPALVUS. Baptistide kirikus Stonestownis. Teenib õp. Endel Meiusi.
09.00—11.00	ÜHENDKOORIDE HARJUTUS. Laulupeo laulud. McKenna teatris.
09.00—12.00	INFORMATSIOONILAUD AVATUD.
10.00—14.00	MÜÜGILAUD AVATUD.
10.00—14.00	KUNSTINÄITUS AVATUD.
10.00—12.00	VÄLISVÕITLUSE SEMINAR. Juta Ristsoo, Gilda Karu ja Maria Pedak-Kari jagavad oma kogemusi välisvõitluse ja selgitustöö alal „La Cantina" ruumis.
11.00	VALGUSPILDID EESTIST. „Elu tänases Eestis", ülesvõtteid ja muljeid külaskäigust mineval suvel. Esitab Arved Plaks. Creative Arts.
14.30	LAULUPIDU. Ühendkoorid, võimlejad ja rahvatantsijad looduslikult ilusas Sigmund Stern Grove pargis, umbes 1 miil ülikoolist.
18.00—02.00	KLUB-ESTO AVATUD. Vaikne õhtu kohtumisteks ja jutuajamiseks.
20.00	TEISMELISTE DISCO. Noortele 11 kuni 17 a. karastavate jookide, kergete suupistete ja disco muusikaga.
18.30	SÕDURIÕHTU. Õhtusöök, esinemised (Tamara Norheim jt.), tants suure saksa orkestri saatel Iiri ühiskondlikus saalis umbes 2 miili ülikoolist.
20.00—01.00	NOORTE LAEVASÕIT/DISCO. Blue & Gold Fleet ekskursioonilaev lahkub kuulsast Pier 39st kell 21.00 neljaks tunniks San Francisco lahele. Tants disco-orkestri saatel.

NELJAPÄEV, 30. juuni 1983

08.00	PIKAMAAJOOKS. Algus Fort Pointis Golden Gate silla all. Üle silla kuni Vista Pointini. Alla-andjad võivad siin lõpetada ja saavad sõidu tagasi, ülejäänud jooksevad sama teed tagasi.
08.00—12.00	TENNISEVÕISTLUS. Ülikooli tennisväljakul.
09.00	HOMMIKUPALVUS. Baptistide kirikus Stonestownis. Õp. Thomas Vaga.
09.00—11.30	INFORMATSIOONILAUD AVATUD.
10.00—14.00	MÜÜGILAUD AVATUD.
10.00—15.00	KUNSTINÄITUS AVATUD.
12.00—13.00	ESINEMINE STONESTOWNIS. Lühikontsert avalikkusele sisseostutsentrumis ülikooli kõrval. Eesti toitude tutvustamine pärismaalastele, rahvatantsijad, võimlejad jt. See tsentrum on selleks nädalaks eesti pidurüüs.
12.00—14.00	EESTI NAIS-ÜLIÕPILASTE SELTS. Üliõpilas-sööklas.
13.00—15.30	KORP! ROTALIA KOKKUTULEK. „La Cantina" ruumis.
13.30	LASTEPIDU. Esinemisi lastelt lastele. Täiskasvanud teretulnud. Knuth Hall.
14.00—17.00	LENNUVÄE POISTE (Välgumärgikasvandike) KOKKUTULEK „La Cantina" ruumis.
15.30	VAIMULIK KONTSERT. Sopran Epp-Karike Jürima-Sonin, bariton Mati Riivald, Toronto Peetri koguduse noortekoor „Lootus", organist Ülo Valdma.
18.00—02.00	KLUB-ESTO AVATUD. „Pop-pouri" õhtu. Esinemisi kõikide noorte kunstnike poolt.
19.00—22.00	KORP! VIRONIA KOOSVIIBIMINE. Fishermans' Grotto #9 restoranis kuulsas San Francisco kalasadamas.
20.00	EESTI TEATER KANADAS. Rein Andre dramatiseering August Gailiti romaani järgi. McKenna Theater.

REEDE, 1. juuli, 1983

09.00	HOMMIKUPALVUS. Baptistide kirikus, teenivad ülempreester dr. Eugen Ruus ja preester Vambola Hiiesalu.
09.30	E.O.L.L. PEAKOOSOLEK. „La Cantina" ruumis. Liikmesorganisatsioonid, saatke oma esindajad, mitu tähtsat punkti päevakorras.
10.30	VALGUSPILTIDE ETTEKANNE. „Life in Estonia Today", inglise keeles, esitatud Arved Plaksi poolt. Creative Arts hoones.
11.00	ARMULAUAGA JUMALATEENISTUS. West Portal Lutheran kirikus, jutlustab õp. Rein Neggo.
11.30	E.R.K.Ü. LÕUNASÖÖK JA KOOSOLEK. Eesti Rahvuskomitee Ühendriikides töö ja tegevuse tutvustamine ja USA eestlaskonna probleemide arutamine mitmete ERKÜ liikmete kohal-olekul. Red Chimney restoranis Stonestownis.
13.30	KALEV-ESTIENNE VÕIMLEJATE ESINEMINE. Meie kõige tuntuma, maailmatasemega tüdrukute esinemine, Evelyn Koop'i juhatusel. Creative Arts hoones.
14.00—16.00	EESTI ÜLIÕPILAS-SELTSI KOOSVIIBIMINE. Faculty Club ruumes.
15.00—17.00	KORP! AMICITIA KOOSVIIBIMINE. Üliõpilas-sööklas.
15.00—17.30	EESTI KORPORATSIOONIDE LIIDU KOMMERSS. Student Union hoones.
18.00—02.00	KLUB-ESTO AVATUD. Vaikne õhtu.
19.30—01.00	JUUBELIBALL. Sheraton-Palace hotelli Garden Court ballisaalis, all-linnas. Õhtusöök, esinemised, tants Earl Hecksheri orkestri saatel. Miss Läänerannik.

LAUPÄEV, 2. juuli 1983

09.00	HOMMIKUPALVUS. Baptisti kirikus. Teenib kand. Paul Maidre.
09.30	RAHVAPIDU. Park avatud rahvale.
12.00—19.00	Lagoon Picnic Area avatud ainult rahvapeo pileti omanikele.
14.00—18.30	Jooksev eeskava: solistid, ansamblid, rahvatantsijad, võimlejad. Marine World'i korraldusel pääsmete preemiate loosimine. Spordiauhindade väljaandmine. Vaba õlu, vein, karastavad joogid, kohv.
17.00—18.30	Õhtusöök — „barbecued half-chicken", kartuli- ja lehtsalatiga. Lastele viinerid, magustoiduks jäätis.
19.00	Park suletakse rahvale. Saavad jääda parki ainult rahvapeo piletiga külalised. Marine World personal kontrollib.
19.00—20.30	Eeskava ringstaadionil, lõputseremooniaga.
21.00—24.00	Tants, ühislaulmine Main Square'is. Baar ja kohvik African Wharf restoranis.

PÄÄSMETE TELLIMISLEHT

NIMI: ....

AADRESS: ....

....

Üritus	Täiskav.		Noored		Kokku
	Hind	Arv	Hind	Arv	
Juubeliball* **	$40.00		—	—	
Rahvapidu* ** ***	$25.00		$15.00		
Sõduriõhtu* **	$25.00		—	—	
Noorte laevasõit/Disco*	$15.00		—	—	
Eesti Teater Kanadas „Leegitsev Süda"	$12.00		$8.00		
Maripuu Teater „Ancestral Voices"	$10.00		$8.00		
Maripuu Teater „Esivanemate Hääled"	$10.00		$8.00		
Laulupidu	$6.00		$4.00		
Lastepidu	$4.00		vaba		
Vaimulik Kontsert	$6.00		$4.00		
Klassikaline Kontsert	$6.00		$4.00		
Noorte Kontsert	$8.00		$6.00		
Kalev Estienne	$6.00		$4.00		
Kanada Noortaidurid	$7.00		$5.00		
				Kõik kokku:	

* Ainult ettetellimisel enne 16. juunit 1983
** Koos õhtusöögiga
*** Noorte hind lastele alla 12. a.
Muidu noorte hind kuni 18. a.

„VABA EESTLANE" on
vabade eestlaste häälekandja

VABA EESTLANE

Ilmub 2 korda nädalas —
teisipäeval ja neljapäeval

Neljapäeval, 9. juunil 1983 — Thursday, June 9, 1983

Ida-Saksa julgeolekuohvitser põgenes läände

USA luuureorganid kinnitasid pressile, et Lääne-Saksa ajalehe „Die Welt" teade, mille kohaselt üks Ida-Saksa julgeoleku-teenistuse major on põgenenud Läände ja viibib praegu Ameerikas, vastab tõele. Senini ei ole ameeriklased sellest lähemat avaldanud.

„Die Welt'i" loo kohaselt põgenes vastutaval kohal olnud ohvitser Läände mõni nädal tagasi, tuues kaasa mitmesuguseid huvipakkuvaid dokumente. Ärahüpanud major olnud Ida-Saksa julgeoleku ministeeriumi dokumentide osakonna teenistuses, olles tihedas kontaktis teiste Ida-Euroopa riikide luureteenistustega. Märgitud ministeerium olevat artikli kohaselt seotud Hitleri võltsitud päeviku Lääne toimetamisega.

Läände põgenenu viidud ameeriklaste poolt lennuteel USA-sse, ilma et tal oleks olnud kokkupuuteid Lääne-Saksa luureametnikega. Ameeriklased kartnud, et läänesakslaste kaudu võib imbuda Ida-Saksamaale informatsiooni mõttekaaslaste kohta.

ADVOKAADID

ENN ALFRED
ADVOKAAT-NOTAR
Room 1002, Royal Trust Tower
Toronto Dominion Centre
Postiaadress: P.O. 326, Toronto
Ont. (Bay & King) M5K 1K7
Telefon: 869-1777
24-tundi telefoni valveteenistus

ADO PARK, Q.C.
HETHERINGTON, FALLIS
&
PARK
Advokaadid-notarid
365 Bay St., Suite 401. 363-4451
Õhtuti 447-2017 või 929-3425

TÕNU TOOME
B.A.Sc., LL.B.
ADVOKAAT — NOTAR
Yorkdale Place, 1 Yorkdale Road,
Suite 207
Toronto, Ont. M6A 3A1
Telefon 789-7579
kodus 762-2367

JOHN E. SOOSAAR
C. A.
Chartered Accountant
181 University Ave., Ste. 1802
Toronto, Ont. M5H 3M7
Tel. 864-0099

ARSTID

LEO KANN, D.C.
DOCTOR OF CHIROPRACTIC
212 Dinnick Cr.
Tel. 489-0562

BON AIR APPLIANCE SERVICE
PARANDAME
külmutuskappe ja pliite — igat liiki
☆ 31 aastat tööpraktikat ☆
Tel. 533-9334

Moment Miss Tallinna kroonimiselt, kus eelmise aasta Miss Tallinna — Ellen Valter embab tänavust Miss Tallinna — Anne Kriisat. Pildil vasakult Tallinna paviljoni linnapea Allan Liik, E.V. aupeakonsul Ilmar Heinsoo, osaliselt nähtaval Monika Kask, edasi Tiina Korjus, Piret Kreem, kaks missi ja Anne Käärid.
Foto: Vaba Eestlane

Peeter Tammearu klaverikontsert

Helikunstnik räägib reisimuljeist ja loomingulisist uudiseist

Ainukese Toronto eesti helikunstnikuna, kes oli kutsutud esinema Rootsis, Göteborgis hiljuti peetud suurpidustusel Estivalil, võttis sellest sündmusest osa helilooja, pianist ja koorijuht Peeter Tammearu. Tema külaskäik Rootsi oli esmakordne ja lühike, sest Toronto konservatooriumis, kus ta on õppejõuks, jätkub töö. Pealegi on tal ees iseseisev kontsert, mistõttu rohkem tööd ja tegemist kui selleks aega.

P. Tammearu ütleb pidustuse kohta et see oli lihtsalt suurepärane, uus maailm esmakordselt Rootsi pinnale sattunule. Ta oli mõelnud, et Göteborg on väiksem keskus, aga teda üllatas ürituse suurus, millega seal hakkama saadi. Kuna ettevõtte juhatus koosnes teise generatsiooni inimestest, kes olid teadlikud ja sisse kasvanud rootsi ellu, siis oli neil suuri võimalusi sealse ajakirjanduse veergudele pääsemiseks, mida siinsel mandril selliseis mõõtmeis ei ole näinud.

Rääkides sellest, mida tema seal külalisena tegi, ütleb ta et see oli tegelikult kolmeosaline.

Laulusolistide kontserdil ta oli selliste kuulsuste nagu Mikko Pulkkineni ja Anne-Mari Askeri saatjaks klaveril. Kirjandus-muusikalisel ennelõunal ta esitas oma „Klaverisonaadi" op. nr. 6.

Kolmandaks esines ta veel rahvapeol, kuid seda eriilmega sündmust vaevalt saab mõõta kunstilisest küljest.

Tammearu ütleb, et mis teda enim imponeeris oli, et ta kohtas Käbi Lareteid, kes luges oma mälestusi. Kuid Göteborgi Kontserdimajas ta kohtas veel Hilja Saarnet, Arvo Pärti, Neeme Järvit, Harri Kiiski, kõiki eesti muusika suurkujusid Rootsis. Selleks puhuks ilmus ka heliplaat Eduard Tubina neljanda sümfooniaga (lüürilisega) Neeme Järvi juhatusel. Kokkuvõttes kõik õnnestus ja läks hästi korda.

PEETER TAMMEARU

Mis juhtub nüüd? P. Tammearu ütleb, et tal on ees 16. juunil kell 8 õ. konservatooriumi saalis klaverikontsert. Tihti konservatooriumi õpetajad annavad iseseisvaid täie kavaga kontserte

ja kuna Tammearu pole kaua aega sellise kavaga esinenud, siis leidis ta, et oli aeg midagi teha.

Ta valis oma kavasse Mozarti „Adagio si-minooris", kolm tema enese prelüüdi enamvähem esiettekandes ja enese klaverisonaadi, sama millega ta end Göteborgis tutvustas. Teisel poolel on ettenähtud neli Brahmsi ballaadi (op. 10) ja Liszti „Rigolette parafraas". Sellega täiemõõduline kontsert.

Kuigi see üritus pole veel läbi, ütleb ta et loodab suve jooksul midagi tõsisemat ette võtta kui konservatooriumi töö lõpeb.

Sügisel helilindistatakse CBC poolt temale A. Kubeliku poolt antud surem tellimistöö. Ka väiksemaid asju on teoksil.

Kuid Rootsis käik andis talle idee sügisel uue klaverikontserdi korraldamiseks, kus ta esitaks Ed. Tubina helitöid, samuti A. Pärti omi, mille noote tal õnnestus Rootsi külastamisel saada.

Sellepärast siis ütleb ta kõigile edasiandmiseks: nägemiseni kontserdil!

Inglismaal arreteeriti tuumarelvastumise vastu protesteerijaid

LONDON — Inglise politsei arreteeris 60 tuumarelvastumise vastu protesteerijat, kes moodustasid inim-blokaade kolmel tänaval USA lennuväe baasi ümber Oxfordshires. Protesteerijad olid tahtnud sulgeda ligipääsu baasile. Mitusada politseinikku vedas demonstrandid politseiautodesse. Kuigi pealelõunaks oli 60 ära viidud, ütlesid ülejäänud, et nad demonstreerivad jälle järgmisel päeval.

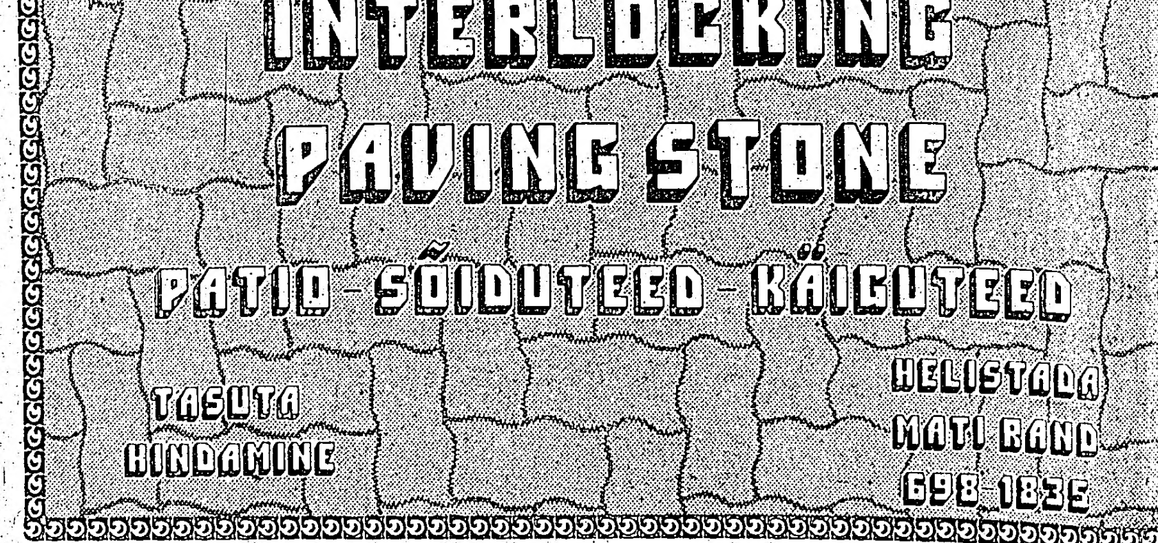

INTERLOCKING
PAVING STONE
PATIO - SÕIDUTEED - KÄIGUTEED
TASUTA
HINDAMINE
HELISTADA
MATI RAND
698-1835

Kas sõnadega eksitus või protest?

Radio Moskva teadustaja rääkis N. Liidu sissetungist Afganistani

MOSKVA — Üks Radio Moskva ametnik süüdistas üht raadio-teadustajat, kes 23. mail antud uudistes ülistas afgaane võitlemas Nõukogude sissetungijate vastu.

Ametnik ütles, et eksimine johtus Radio Moskva ingliskeelses maailmateeninduse saates, kus teadustaja Vladimir Danchev eksis sõnadega „invited" ja „invaded", mis andis teate sisule vastupidise mõiste. Ametnik ei öelnud, kas eksituse tõttu mingisugust aktsiooni on Danchevo vastu alustatud.

Danchev vahetas tavalises nõukogude uudistevormis sõnad,

millega kirjeldati Afganistani sõda ja efektiivselt mõistis hukka N. Liidu väed kui agressorid,

selle asemel, et partisane selliselt iseloomustada.

Grupp lääne diplomaate, kes uurisid raadiojaama bülletääne ja samasugust vahejuhtumit eelmisel nädalal, ütlesid et nad vaatavad sõnadega eksimisele, kui esimesele sabotaazhile N. Liidu meedias protestiks Kremli Afganistani poliitika vastu.

Esimeses kahes bülletäänis Danchev ütles:

„Afganistani elanikkond mängib suurenevat rolli oma maa kaitsmisel N. Liidu okupantide vastu".

Ta lisas, et ühe suguharu vanemate nõupidamisel oli deklareeritud, et „sõjaline tegevus N. Liidu territooriumilt ohustab Afganistani elanikkonna julgeolekut."

Kolmandas bülletäänis Danchev muutis sõnastust, öeldes et afgaanide elanikkond oli mängimas suurenevat rolli oma maa kaitsemisel „üksuste vastu, kes on maale tulnud N. Liidust". Teated Kabulist ütlevad, et suguharud, kes elavad idapoolseis Nangahari ja Paktia provintsides, on ühinenud N. Liidu sissetungijate vastu.

Lõplikus kokkuvõttes ütles Danchev, et afgaanide elanikkond võttis osa suureneva aktiivsusega aktsioonist N. Liidu vägede vastu.

Ingliskeelsed uudised saadeti eetrisse tunniste vaheaegadega esmaspäeval, 23. mail.

Veljo Tormise

„MÕTISKLUSI HANDO RUNNELIGA"

Üks väga vana rahvas,
kel muldne tarkus suus,
meid teretas aegade tagant
ja ütles, me olla uus,

ja ütles, me olla elus,
me päevad olla veel ees.
Ning seda õnne kuuldes
meil olid silmad vees.

☆

Kas leiduks lohtu . . .

Kas leiduks lohtu mu rahva jaoks,
kui üks ta aardeist kord ilmast kaoks,
kas leian lohtu, ma küsin veel,
kui ilmast kustub mu emakeel?

Tark sõber vastab, tark sõber teab,
nii nagu juhtub, nii ongi hea.
Sest kõik mis juhtub, on ju progress.
Progressi suunab suur interess.

See teenib rahvaid, see teenib maid.
Et elaks hõrnad*, et elaks haid.
Kui keegi kaobki, siis selleks et
kord kaoksid võitlus ja endapett.

Kui keegi kaobki, siis selleks just,
et täide viia üht unistust,
mis ütleb üllalt, et kõik on üks,
et mitmest siiski saab lõpuks üks.

Üks.
Üks.

Kas aga lohtu on rahva jaoks,
kui tema keel kord maailmast kaoks?
Ei leia lohtu küll minu meel,
kui ilmast kustub mu emakeel.

* hõrn = jõeforell

Helisevat eestikeelset laulu

Toronto eesti kooride kevadise kontsertide seeria lõpetas tugeva ja mõjuka punktiga „Estonia" koor möödunud neljapäevase kontserdiga Walter Hallis. Juhatas R. Toi, solistid Lindau õed, pianist Omar Daniel, koorisolist sopran Monica Zerbe ja koorisaatja klaveril Liina Teose.

Koori esimene osa koosnes isamaaliku sisuga lauludest. J. Aaviku laulus „Püha, põline ja üllas" tõusis palvelisus ühtlaselt tugevaks, M. Saare „Oh kodumaa" oli Anna Haava luulet veenvalt ja lootusrikka puändiga esitav. Veljo Tormise „Mõtisklusi Hando Runneliga", mis kodumaal pärast esiettekannet keelatud ja sõnade autor põlu alla sattunud, on helitöö, mis koosneb kahest osast: „Üks väga vana rahvas" ja „Kas leiduks lohtu". Esimeses ilmnes nukker tõdemine ja irooniline tämber, teises ägenev protestimeeleolu ja saatuslikule küsimusele vastuse otsimine, mille oli Tormis üheks, just sellisena mõeldud tervikuks vorminud.

M. Lüdigu laulus „Sääl kord kasvab" oli koori vokaalne värv põhjalikult positiivseks muutunud ja lauldi ühest põliselt püsivast teadmisest. Esimene isamaalikest lauludest koosnev poolaeg lõppes A. Kapi kantaadiga „Päike". Koor suutis laulu kolm sisulist nüanssi erivärvides esitada, tuues üle ilusa looduse kirjelduse esile Eesti kurva olukorra ja lõpetas siiski tõotusliku pöördumisega päikese poole eesti keele säilitamiseks. Koorisolist Monica Zerbe asendas dramaatilise tenoriosa soprani lüüriliselt ja palveliselt õhulisema tõlgitsusega. Klaverisaatja Liina Teose tõi osavalt koori vahele ergutust andva motiivi „Eestimaa, su mehemeel", valvates saate tasakaalu kooriga.

Esimese poolaja lõpetas pianist Omar Daniel, esitades klaveril Georg Gershwini „Prelude for piano" ja Alberto Ginastera „Sonata" sellise pianisti ja esitatava pala sünteesiga, mida hakkas kasutama kanada pianist Glenn Gould, kes kogu oma olemusega tõlgitses esitatavat helitööd. Omar Danielist võime loota meie pianistide perele võimekat lisa, kel on juba oma muusikaline tõlgitsemise stiil ja otse imetletav tehniline võimekus läbipaistvast pianost mitmedimensioonilise forteni.

Teise poolaja alguses Lindau õed (Rosemarie, Reet ja Ellen) laulsid Veljo Tormise „Etüüdid helilaadides", lähenedes erinevaile loodusnähetele iga osa iseilmeliseks looduspildiks värvides. Mõnel määral oli see uudne diapositiivide taustal, mis viis tähelepaneku lauljailt pildile, eriti koos aparaadi naksutamisega. Kuna aga puudus klaverisaade, siis võiks öelda, et lauldi visuaalse efekti saatel, mis laulude ***sisu sidus esitatava pildiga*** **ja andis Tormise muusikale väga omapärase atmosfääri.**

Publiku soovil esitati teise poolaja alguses uuesti V. Tormise „Mõtisklusi Hando Runneliga". Atmosfääri säilitamiseks paigutas koorijuht kaks laulu ümber, et järgnev laul sisuliselt Tormisele võõras ei oleks, tuues esimeseks Peterson-Bergeri „Männiku", kus meeshääled väljendasid pimeda metsa müstikat, kuna naishääled oma korduva liikumisega olid ilmekalt läbipaistvad ja kristallselged. Järgnesid Maimu Miido imetleva täpsusega esitatud „Tuksuv süda" ja R. Toi „Pulmamaja tundemärgid", mis tegelikult valmis Looming '81 kompositsioonialasel loengul ja näitab kuivõrd lihtsate vahenditega Toi saavutab lausa orkestraalseid tulemusi. Eriti iseloomulik oli meeshäälte talupoja sammude raskus ja naiste pruutlik nõtkus. Vaimsuselt oli sellele sugulane R. Pätsi „Jaan läeb jaanitulele". Viimasena esitatud J. Jürme valsirütmiline „Rukkirääk" oli parim kui kunagi enne, seda oli täiuslikkuseni viimistletud, jättes ruumi ka Jürme toredaile klaveripartiidele, mida Liina Teose ilmekalt esitas.

Lõpuks anti lisapalades H. Vetterlingi „Hele täht" ja V. Lippandi „Lõpulugu".

Estonia koori tonaalsus oli väga puhas ja koor tasakaalustatud. Mis eriti imponeeris oli, et koor nii hiilgavalt pianot laulis. Koori metsofortest allapoole oli kõik ilus, ülespoole aga kostis fortes paar lauljat läbi, sopranid domineerisid tugevasti. Üldiselt tuleb koori hinnata oma akordiliselt puhta, läbipaistva, süllaabilise laulu tõttu, kus kõik on täpne ja distsiplineeritud. R. Toi on koorijuhina viimistlenud koori instrumendiks, mis eesti keele muudab helisevaks muusikaks. Sellist kontserti oli vaja talvehooaja lõpetamiseks.

THE SCANDINAVIAN SHOPPE
OLEME KOLINUD
235 Danforth Ave., Toronto
Telefon 469-3886